

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรป่าไม้)

ปริญญา

การจัดการทรัพยากรป่าไม้

การจัดการป่าไม้

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน
ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

Factors Relating to People Participation of Mangrove Forest Conservation
Along the West Coast of Mueang District, Chon Buri Province.

นามผู้วิจัย นางสาวพิมพ์ภัทรา วรรณภิรมย์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์พสุธา สุนทรห้าว, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์อภิชาติ ภัทรธรรม, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์วิพัทธ์ จินตนา, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน
ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

Factors Relating to People Participation of Mangrove Forest Conservation
Along the West Coast of Mueang District, Chon Buri Province

โดย

นางสาวพิมพ์ภัทรา วรรณภิรมย์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรป่าไม้)

พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พิมพ์ภัทรา วรรณภิรมย์ 2554: ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ปรินญา วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรป่าไม้) สาขาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ภาควิชาการจัดการป่าไม้ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์พสุธา สุนทรห้าว, Ph.D.
114 หน้า

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม ระดับการมีส่วนร่วมและ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่ง ตะวันตก ของพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 389 ครั้วเรือน สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรอิสระแต่ละตัวประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุดส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานและทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการมีส่วนร่วมของ ประชาชน ใช้สถิติไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 37 ปี มีการศึกษาในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนเป็นคนในท้องถิ่นที่มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 31 ปี มีสมาชิกเฉลี่ย 5 คนต่อครั้วเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงเป็นอาชีพหลัก ซึ่งมีรายได้เฉลี่ย 199,939.80 บาทต่อ ปี ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน อยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มี ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ อาชีพ หลัก รายได้ของครั้วเรือน และการเข้ารับการฝึกอบรม ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ การได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน และความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Pimpattra Vannapirom 2011: Factors Relating to People Participation of Mangrove Forest Conservation Along the West Coast of Mueang District, Chon Buri Province. Master of Science (Forest Resource Management), Major Field: Forest Resource Management, Department of Forest Management. Thesis Advisor: Mr. Pasuta Sunthornhao, Ph.D. 114 pages.

Objectives of the study were to determine socio-economic condition, participation level and factors relating to people participation of mangrove forest conservation along the West Coast of Mueang District, Chon Buri Province. The data was collected by employing the designed questionnaires interviewed people of 389 respondents. The basic statistical analysis methods using for analyzing each independent variable were percentage, mean, max, min and standard deviation and used testing the relationships between people's participation level and each socio-economic factors by chi-square method.

Results of the study indicated that the most respondents along the West Coast of Mueang District, Chon Buri Province were male, with their average age of 37 years, and most of them graduated secondary education moreover, they were native people and their average resettlement period about 31 years. The average number of household member were 5 persons that most of them engaged in fishing as main occupation, and their averages annual household income was 199,939.80 Baht. Moreover, the result about level in mangrove forest conservation indicated as moderate level and factors significant relating people's participation level of 0.01 were main occupation, average annual household income, forest training while educational level, resettlement period, receiving forest's information, receiving benefits from mangrove forest, and mangrove forest knowledge of respondents indicated relationship as 0.05 of statistical significant level.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร. พสุธา สุนทรห้าว ประธานกรรมการที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ ภัทรธรรม กรรมการร่วม ในการให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนให้ความห่วงใยและปรารถนาดีมาโดยตลอด ในการตรวจแก้ไข วิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ นายสมานใจ มั่นศิลป์ หัวหน้าส่วนคุ้มครองและป้องกันทรัพยากรป่าชายเลนและนางสาวศิริกาญจน์ ราชวงศ์ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ส่วนบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนที่ 1 จังหวัดชลบุรีและชาวบ้านในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีที่ให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนพี่ น้องและเพื่อนๆ ที่เป็นกำลังใจ ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและเอื้ออาทรแก่ผู้วิจัย จนสามารถทำงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยหวังว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องศึกษาต่อไป ส่วนข้อบกพร่องผู้วิจัยขอรับผิดชอบและขออภัยไว้ ณ ที่นี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา ได้แก่ นายเสรีชัย นางสาวลลิตี วรรณภิรมย์ ตลอดจนครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

พิมพ์ภัทรา วรรณภิรมย์

พฤษภาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(5)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	3
การตรวจเอกสาร	6
อุปกรณ์และวิธีการ	36
อุปกรณ์	36
วิธีการ	36
ผลและวิจารณ์	43
สรุปและข้อเสนอแนะ	91
สรุป	91
ข้อเสนอแนะ	93
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	95
ภาคผนวก	100
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	101
ภาคผนวก ข การทดสอบความเชื่อมั่น	109
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	114

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาวิจัย จำแนกเป็นรายหมู่บ้าน	38
2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไปและสภาพเศรษฐกิจ สังคม	47
3	จำนวนและร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ การเข้ารับการฝึกอบรมและการได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน	53
4	คะแนนความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน	56
5	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน	58
6	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	62
7	การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	67
8	การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	68
9	การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	69
10	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน	70
11	การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	71
12	การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพหลักกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	72

สารบัญตาราง (ต่อ)

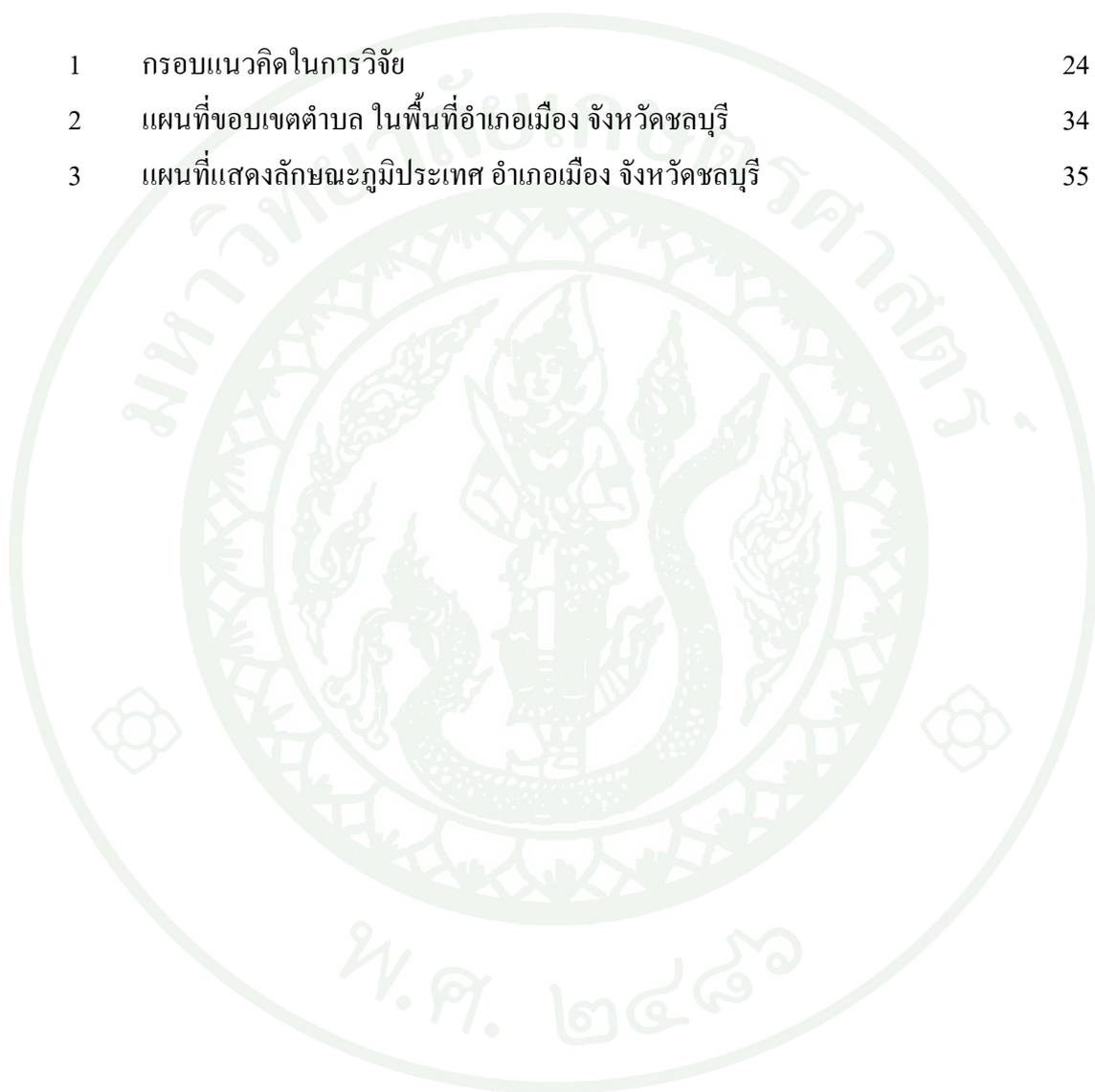
ตารางที่		หน้า
13	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพหลักและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน	73
14	การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการมีอาชีพรองกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	74
15	การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครัวเรือนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	75
16	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ของครัวเรือนและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน	76
17	การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	77
18	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน	78
19	การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการมีพื้นที่ถือครองกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	79
20	การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	80
21	การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
22	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน	82
23	การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ารับการฝึกอบรมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	83
24	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเข้ารับการฝึกอบรมและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน	84
25	การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับประโยชน์จากป่าชายเลนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	85
26	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการได้รับประโยชน์จากป่าชายเลนและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน	86
27	การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	87
28	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน	88
29	สรุปการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจ สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	88

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	24
2	แผนที่ขอบเขตตำบล ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	34
3	แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	35

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตาม
แนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

Factors Relating to People Participation of Mangrove Forest Conservation

Along the West Coast of Mueang District, Chon Buri Province

คำนำ

ป่าชายเลน (Mangrove forest) ถือได้ว่าเป็นเขตเชื่อมต่อระหว่างระบบนิเวศน้ำบนบก และในทะเล ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตประจำวันของประชาชน ที่อาศัยอยู่แถบบริเวณใกล้เคียง ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยประโยชน์ทางตรงก็คือ มีการนำไม้จากป่าชายเลนไปใช้ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัย เป็นสมุนไพรและถ่านไม้ที่ได้จากป่าชายเลนโดยเฉพาะ ไม้โกงกาง จะมีคุณภาพดีที่สุด และให้ความร้อนสูง

ในด้านการประมง ป่าชายเลนนับว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งขยายพันธุ์รวมถึงแหล่งอาหารของสัตว์น้ำนานาชนิด ส่วนประโยชน์ทางอ้อมของป่าชายเลน ก็ได้แก่ ช่วยในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ช่วยลดสภาวะน้ำเสีย ช่วยในการป้องกันคลื่นลมพายุ ตลอดจนป้องกันการพังทลายของดินบริเวณชายฝั่งทะเลริมฝั่งคลองและยังช่วยให้เกิดการงอกของแผ่นดินใหม่เหล่านี้ เป็นต้น

จากสถานการณ์ในปัจจุบัน ทรัพยากรป่าชายเลนได้ถูกบุกรุกทำลายและมีการยึดถือครอบครองพื้นที่ป่าชายเลน ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะป่าชายเลนในเขตภาคตะวันออกซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด และฉะเชิงเทรา จากการสำรวจภาคสนาม การแปลภาพถ่ายดาวเทียมของคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและส่วนวิเคราะห์ทรัพยากรป่าไม้ สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้, 2548 พบว่าปี พ.ศ.2518 พื้นที่ป่าชายเลนภาคตะวันออกมีทั้งสิ้น 306,250 ไร่ ต่อมาในปี พ.ศ.2547 มีพื้นที่เหลืออยู่ประมาณ 152,247.34 และจากข้อมูลดังกล่าวพบว่า จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีพื้นที่ป่าชายเลนขึ้นกระจัดกระจายบริเวณคลองตำหรุ ถึงคลองเกลือ เขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีนั้น มีพื้นที่เหลือน้อยสุด ในบรรดาพื้นที่ป่าชายเลนภาคตะวันออก กล่าวคือ ในปี 2518 ป่าชายเลนจังหวัดชลบุรีมีพื้นที่ 23,750 ไร่ แต่หลังจากนั้นเพียง 29

ปีหรือในปี พ.ศ. 2547 ก็พบว่าพื้นที่ป่าชายเลนของจังหวัดชลบุรีเหลืออยู่เพียง 4,510.31 ไร่ และมีความอุดมสมบูรณ์ของป่าอยู่ในระดับต่ำมาก ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ป่าชายเลนเกือบทั้งหมด อยู่ในที่ดินกรรมสิทธิ์ของเอกชน คงมีอยู่ในบริเวณที่เป็นพื้นที่สาธารณะประโยชน์ แต่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมที่ดิน ดังนั้นจึงไม่มีพื้นที่ป่าชายเลนอยู่ในความควบคุมของกรมป่าไม้ การจัดการและการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลนจึงขึ้นอยู่กับเจ้าของที่ดินเป็นสำคัญ การใช้ประโยชน์ที่ดินที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพของป่าชายเลน ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ได้แก่ การทำนาเกลือ ฟาร์มหอยนาเกลือ การตัดไม้ และถมพื้นที่ป่าเพื่อการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้พื้นที่ป่าชายเลนจังหวัดชลบุรี เกิดความเสื่อมโทรมและลดลงอย่างรวดเร็ว

ความเสื่อมโทรมและการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลนดังกล่าว นอกจากจะส่งผลกระทบต่ออย่างใหญ่หลวงต่อระบบนิเวศน์โดยรวมแล้ว ยังส่งผลกระทบในทางลบต่อประมงพื้นบ้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากวิถีชีวิตและลักษณะการประกอบอาชีพของประมงพื้นบ้าน มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับป่าชายเลนมาช้านาน

จากปัญหาการลดลงอย่างรวดเร็วของพื้นที่ป่าชายเลน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี รวมถึงความเสี่ยงต่อการถูกบุกรุกและผลกระทบต่าง ๆ ที่ตามมา การแก้ปัญหาโดยการกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน นับเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการที่ช่วยเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน ที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุก ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงจากการใช้ทรัพยากรป่าชายเลน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหากทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี รวมถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน รวมถึงปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ก็จะสามารนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการป่าชายเลนได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนรวมถึงสังคม และเศรษฐกิจของประเทศชาติได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคมของประชาชนในพื้นที่ป่าชายเลน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่มีต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยมุ่งศึกษาเฉพาะพื้นที่ตำบลคลองตำหรุ หมู่ที่ 1, หมู่ที่ 4, หมู่ที่ 6 ตำบลหนองไม้แดง หมู่ที่ 1 ตำบลอ่างศิลา หมู่ที่ 1, หมู่ที่ 5 ตำบลเสม็ด หมู่ที่ 3 และตำบลบ้านสวน หมู่ที่ 3 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ป่าชายเลนขึ้นกระจายอยู่ นอกจากนี้ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว มีลักษณะการประกอบอาชีพของประมงพื้นบ้าน และมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับป่าชายเลนเป็นอย่างมาก ส่งผลต่อจำนวนพื้นที่ป่าชายเลนดังกล่าว

นิยามศัพท์

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนร่วมกันในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่กระทำโดยตนเอง และชักจูง แนะนำ ชี้นำให้ผู้อื่นกระทำตามที่เกี่ยวข้องกับอนุรักษ์ป่าชายเลน

ประชาชน หมายถึง ประชากรที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตพื้นที่ป่าชายเลน ตำบลคลองตำหรุ หมู่ที่ 1, หมู่ที่ 4, หมู่ที่ 6 ตำบลหนองไม้แดง หมู่ที่ 1 ตำบลอ่างศิลา หมู่ที่ 1, หมู่ที่ 5 ตำบลเสม็ด หมู่ที่ 3 และตำบลบ้านสวน หมู่ที่ 3

การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฉลาด ประหยัด และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สูญเสียน้อยที่สุด และใช้ได้นานที่สุดอย่างยั่งยืน

ป่าชายเลน หมายถึง สังกมพีชที่ขึ้นอยู่ตามบริเวณริมชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำ อ่าว ซึ่งเป็นบริเวณพื้นที่ที่มีน้ำทะเลขึ้นสูงสุด และน้ำทะเลลงต่ำสุด หรือเป็นพื้นที่ป่าที่ได้รับอิทธิพลจากความเค็มของน้ำทะเล

เพศ หมายถึง ความเป็นชาย หญิง ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

อายุ หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่เกิด จนถึงช่วงเวลาที่ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่าง

ระดับการศึกษา หมายถึง การเรียนรู้ขั้นสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน หมายถึง บุคคลทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา

อาชีพหลัก หมายถึง งานประจำที่กลุ่มตัวอย่างทำ โดยที่ได้รับผลตอบแทนเป็นเงินเดือน ค่าจ้าง หรือผลผลิต

อาชีพรอง หมายถึง งานอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากอาชีพหลักที่ทำ เพื่อสร้างรายได้เสริม

รายได้รวมของครัวเรือน หมายถึง เงินที่ได้จากการประกอบอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนทุกคนรวมกัน ในรอบปีที่ผ่านมาโดยประมาณ ยังไม่หักค่าใช้จ่าย

ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มเข้ามาตั้งรกรากอยู่อาศัย หรือทำกินในพื้นที่ป่าชายเลนจนถึงปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง

การมีพื้นที่ถือครอง หมายถึง การมีหรือไม่มีที่ดินที่ใช้เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย และประกอบอาชีพ ทั้งที่มีเอกสารสิทธิ์และไม่มีเอกสารสิทธิ์

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม หมายถึง การเข้าร่วมกลุ่มทางสังคมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน และกลุ่มอื่น ๆ

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการป่าไม้ หมายถึง การทราบข่าวสารจากการอ่าน ชมหรือได้ฟัง ข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากสื่อต่าง ๆ

ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน หมายถึง ระดับความรู้ในด้านต่าง ๆ ของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้อย่างเหมาะสม การรู้จักใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนอย่างชาญฉลาด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและใช้ได้ยาวนานที่สุด

การตรวจเอกสาร

แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลเกี่ยวข้องกับการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือการพัฒนาที่ดีขึ้น ซึ่งมีผลงานและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งในลักษณะของบุคคลและกลุ่มอยู่มากพอสมควร ซึ่งสามารถแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

ยูว์ตัน (2526) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชนเองและต้องยอมรับปรัชญาการพัฒนาชุมชนว่า มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น พร้อมทั้งจะอุทิศตน เพื่อกิจกรรมของชุมชนขณะเดียวกันต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้หากมีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

นิรันดร์ (2527) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมว่าเป็นการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นและทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

โสภณ (2544) ได้สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนนั้นมีปัจจัยทางสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ อาชีพ และที่อยู่เข้ามาเกี่ยวข้องและกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน จะได้รับความร่วมมือบรรลุความสำเร็จได้ จะต้องได้รับความเห็นพ้องต้องกันของชุมชนเป็นส่วนใหญ่ หรือการดำเนินงานกิจกรรมในนามกลุ่มองค์กรของชุมชน

เกียรติศักดิ์ (2536) ได้สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมายถึง การร่วมคิดแก้ไขปัญหา การดำเนินการและกิจกรรมในชุมชน ร่วมวางแผน วางโครงการ

ร่วมบำรุงรักษาสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้าน ทั้งนี้การแสดงออกในการมีส่วนร่วม อาจเป็นการแสดงออกของบุคคลโดยตรง โดยผ่านองค์กรประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ในขณะที่ อธิพิพล (2536) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 มิติ คือ มิติที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะไรควรทำและทำอย่างไร มิติที่ 2 การมีส่วนร่วม เสียสละ ในการพัฒนา และลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ และมิติที่ 3 การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ ที่เกิดจากการดำเนินงาน และการประเมินผล

จากความหมายของการมีส่วนร่วมข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม คือ การที่ปัจเจกบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กรประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด แก้ไขปัญหา การดำเนินการ และกิจกรรมในชุมชน โดยร่วมกันวางแผนโครงการ ร่วมปฏิบัติงาน ในลักษณะของการเสียสละ แรงงาน บริจาคเงิน วัสดุสิ่งของ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ ร่วมกันบำรุงรักษาสาธารณประโยชน์ และร่วมติดตามผลงาน ด้วยความสมัครใจ เพื่อเป็นการพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของชุมชน ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ลักษณะและขั้นตอนการมีส่วนร่วม

ไพรัตน์ (2527) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แล้วมา เป็นการเข้ามีส่วนร่วมในลักษณะร่วมสมทบแรงงาน วัสดุ เงิน ร่วมคิดและร่วมทำ

เจิมศักดิ์ (2526) และสมศักดิ์ (2532) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชนแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

- 2.1. การมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนและตัดสินใจ
- 2.2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ
- 2.3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์
- 2.4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

เกียรติศักดิ์ (2536) ได้จัดลำดับลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ดังต่อไปนี้ คือ เริ่มต้นด้วยการเข้าร่วมในการประชุมที่จัดทำขึ้นตามวาระต่าง ๆ มีการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในประเด็นที่

พิจารณา ร่วมตีความในประเด็นปัญหาเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัด หากในที่ประชุมมีความคิดเห็น ในประเด็นปัญหาอย่างหลากหลาย จะต้องร่วมกันออกเสียงสนับสนุน หรือคัดค้านในประเด็นนั้น ๆ หากมีความจำเป็นต้องคัดเลือกผู้รับผิดชอบดำเนินการ จะต้องร่วมกันออกเสียงเลือกตั้ง คณะกรรมการชุดต่าง ๆ ในขั้นการดำเนินงานตามโครงการ จะต้องร่วมบริจาคเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานสมทบ เพื่อให้การดำเนินงานเสร็จสิ้นสมบูรณ์ หลังจากนั้นร่วมกันใช้ประโยชน์จาก โครงการพร้อมกับร่วมกันดูแลรักษาโครงการให้อยู่ในสภาพที่ดี หากโครงการเกิดการชำรุดเสียหาย จะต้องร่วมดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซม

จากแนวความคิดในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะ และขั้นตอนของการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ลักษณะและขั้นตอนการมีส่วนร่วม ได้แก่ การร่วมประชุมวางแผนดำเนินการ โดยการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ การร่วมดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ โดยการ เสียสละกำลังแรงงาน วัสดุ บริจาคเงิน หรือทรัพย์สินใด ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน การร่วมในการแบ่งปัน ผลประโยชน์ คือ การเข้าร่วมในการใช้ประโยชน์ และการร่วมในการติดตามผลงาน

3. รูปแบบของการมีส่วนร่วม

อุบลวรรณ (2529) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วม ในการเสียสละเวลาและแรงงาน การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้สนับสนุน การออกวัสดุอุปกรณ์ การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ การเป็นผู้ริเริ่มและการเป็นกรรมการ ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ ของหลักการพัฒนาชุมชน ที่จะนำประชาชนให้เกิดการพึ่งพาตนเอง และความเชื่อมั่นในการ ดำเนินการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดูแลตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นจึงกล่าวได้ ว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมได้แก่ การมีส่วนร่วมแบบไม่มีตัวแทน คือ จะเข้าร่วมโดยตรงและ การมีส่วนร่วมแบบมีตัวแทน คือ จะเข้าร่วมโดยผ่านตัวแทนของตน

4. เงื่อนไขการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ (2527) กล่าวถึงเงื่อนไขการมีส่วนร่วม อย่างน้อย 3 ประการ คือ (1) ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่มีส่วนร่วม (2) ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม (3) ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมี ส่วนร่วม นอกจากนี้ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นกับเงื่อนไขดังต่อไปนี้ (1) ประชาชน จะต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมกิจกรรม (2) ประชาชนต้องไม่เสียเงินทองค่าใช้จ่าย ในการมีส่วนร่วม

มากเกินไปที่เขาประเมินผลตอบแทนที่จะได้รับ (3) ประชาชนต้องมีความสนใจที่สัมพันธ์ สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น (4) ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องกับทั้งสองฝ่าย (5) ประชาชนต้องไม่รู้สึกระทกกระทกกระทก ต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพทางสังคม หากจะมีส่วนร่วม

ไชยชนะ (2536) ได้เสนอเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดการพัฒนามี 3 ประการ คือ (1) ความช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งอาจจะเป็นองค์กรพัฒนาของรัฐ องค์กรเอกชน นักวิชาการ และนักพัฒนาในรูปของการช่วยเหลือทางการเงิน การเมือง และความรู้เทคนิค (2) ความพร้อม ภายใน เช่น ผู้นำ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ และกายภาพ โอกาสการเข้าร่วม วัฒนธรรมและ ประเพณีท้องถิ่น (3) การบำรุงรักษา เช่น ในรูปของสิ่งจูงใจ การบริหาร การจัดการองค์กรและ กิจกรรม ตลอดจนการแทรกแซงจากภายนอก และสุวรรณ (2536) ได้สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับ เงื่อนไขของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ (1) ประชาชนต้องมีอิสระ และสามารถที่จะมีส่วนร่วมได้อย่าง เสรี โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายมากเกินไปความสามารถของเขา (2) ประชาชนต้องได้รับความสนับสนุนจาก หลายฝ่าย เช่น หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน และนักพัฒนาในท้องถิ่น (3) ประชาชนต้องมีความ สนใจที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมนั้น และสามารถสื่อสารรู้เรื่องในกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างดี

สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับเงื่อนไขของการมีส่วนร่วม คือ (1) ประชาชนจะต้องมีความเป็น อิสระ สามารถที่จะมีส่วนร่วมได้อย่างเสรี มีเวลาเพียงพอสำหรับการตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรม และจะต้องไม่มีการเสียค่าใช้จ่ายมากเกินไป (2) ประชาชนจะต้องมีความสนใจ ให้ความสนใจ และสามารถสื่อสารรู้เรื่องในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี (3) ประชาชนต้องไม่รู้สึกร ะทกกระทกกระทกต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือสถานภาพทางสังคม และจะต้องมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน หากจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ และ (4) ประชาชนต้องได้รับความสนับสนุนจากหลายฝ่าย เช่น หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน และนักพัฒนา

5. เครื่องชี้วัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

Chapin (2009) ได้เสนอเครื่องชี้วัด การมีส่วนร่วมของประชาชนทางสังคม โดยได้กำหนด ระดับความสำคัญของการร่วมกิจกรรมของสมาชิกในองค์กรชุมชน ดังนี้

- 5.1. การมีความสนใจในกิจกรรมและการเข้าร่วมประชุม
- 5.2. การให้การสนับสนุนช่วยเหลือ
- 5.3. การเป็นสมาชิกและเป็นกรรมการ
- 5.4. การเป็นเจ้าของหน้าที่

ทั้งนี้ดูจากลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงออก คือ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การบริจาคเงินทอง วัสดุสิ่งของ การเสียสละเวลา แรงงาน การเป็นสมาชิกของคณะกรรมการ และเป็นผู้ดำเนินการในกิจกรรมนั้นโดยตรง

6. ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วมนั้น ชูเกียรติ (2536) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมไว้ 3 ปัจจัย คือ

- 6.1. ปัจจัยส่วนบุคคล
- 6.2. ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ
- 6.3. ปัจจัยทางด้านการติดต่อสื่อสาร

ในขณะที่ World Health Organization อังโน เกียรติศักดิ์ (2536) ได้เสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วม 3 ประการ คือ (1) ปัจจัยของสิ่งจูงใจ หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ นั้น จะมีเหตุผลที่สำคัญ คือ ประการแรก มองเห็นว่าตนจะได้ผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไป และประการที่สอง การได้รับการบอกกล่าวหรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่น ให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ (2) ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม หมายถึง การมองเห็นช่องทางในการมีส่วนร่วม และมองเห็นประโยชน์ที่ได้รับหลังการมีส่วนร่วม ดังนั้นพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางการมีส่วนร่วม จึงควรมีลักษณะดังนี้ คือ ประการแรก เปิดโอกาสให้ทุก ๆ คนในชุมชน มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ประการที่สอง มีการกำหนดเวลาที่ชัดเจนแน่นอน และประการที่สาม มีการกำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร (3) ปัจจัยด้านอำนาจ ในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนสามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และผลประโยชน์ของกิจกรรมได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาสรุปได้ว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมี 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ปัจจัยที่สอง คือ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม และปัจจัยที่สาม คือ ปัจจัยทางการสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อสื่อสารทั้งการสื่อสารมวลชนและสื่อบุคคล เป็นต้น

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

1. ทฤษฎีการกระทำทางสังคม

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความเกี่ยวข้องกับการกระทำทางสังคม ซึ่ง Reeder (1971) ได้อธิบายการกระทำทางสังคมว่า ประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น เป้าประสงค์ ความเชื่อ และค่านิยม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมา รวมทั้งความคาดหวัง ความผูกพัน และความสามารถของบุคคลที่เป็นผู้กระทำ นอกจากนี้ Reeder ยังได้อธิบายถึงสาเหตุของการกระทำไว้ดังนี้ (1) ในสถานการณ์ของการกระทำทางสังคม จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งแต่ละคนมีเหตุผลแต่ละอย่างในการตัดสินใจ กระทำแตกต่างกัน (2) บุคคลหรือองค์กรจะตัดสินใจ หรือแสดงการกระทำบนพื้นฐานของกลุ่มบุคคล ซึ่งตัดสินใจว่ามันสอดคล้องหรือตรงกับปัญหาของสถานการณ์นั้น ๆ (3) เหตุผลบางประการ อาจจะสนับสนุนการตัดสินใจ และเหตุผลบางประการอาจจะต่อต้านการตัดสินใจ (4) เหตุผลการตัดสินใจได้ให้น้ำหนักที่แตกต่างกัน ในการเลือกเหตุผลหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ (5) เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น ไม่ใช่มาจากเหตุผลใดเหตุผลหนึ่งหรือทั้งหมด แต่เป็นกลุ่มของเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะนั้น ๆ (6) ในการตัดสินใจ กลุ่มของเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้น ๆ จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในทุกโอกาส

จากทฤษฎีดังกล่าว จึงพอสรุปได้ว่า การที่จะให้คนในสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม จะต้องมีความเข้าใจในวิถีชีวิต ค่านิยม วัฒนธรรม จารีตประเพณี ทัศนคติของบุคคล ตลอดจนการมีสิ่งเร้าที่เหมาะสม สามารถนำไปสู่การที่สมาชิกในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในรูปแบบของการมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ

2. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน

การที่ประชาชนไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคลหรือองค์กรชุมชน จะเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากน้อยเพียงใด จะต้องทำให้เกิดความเชื่อว่าโครงการนั้นมีประโยชน์ และประสงค์ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลเกิดความเชื่อ และประสงค์ที่จะมีส่วนร่วมในโครงการ อำนาจ (2531) ได้ให้ความหมายว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียนเพื่อให้ผู้ถูกเกลี้ยกล่อมกระทำในสิ่งที่พึงประสงค์ และผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการเกลี้ยกล่อมเพื่อให้เกิดความเชื่อ โดยจะต้องคำนึงถึงระดับความรู้ของผู้ถูกเกลี้ยกล่อม เวลา สถานที่ด้วยซึ่งหลักในการเกลี้ยกล่อมจะต้องอาศัยพฤติกรรมของมนุษย์ ทัศนคติ การศึกษาอบรม และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมรอบตัวคนเรา และการเกลี้ยกล่อมจะได้ผลดีต้องสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อมให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ให้เกิดศรัทธาตรงกับความต้องการของผู้ถูกเกลี้ยกล่อม ซึ่งความต้องการของคนนั้น Maslow (1954) กล่าวว่า เป็นไปตามลำดับก่อนหลัง เรียกว่า ลำดับขั้นของความต้องการ มีดังนี้

- 2.1 ความต้องการขั้นต้นทางสรีระ ได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า อากาศ น้ำ และที่อยู่อาศัย
- 2.2 ความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 2.3 ความต้องการเข้าสังคมและมีพวกพ้องเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน
- 2.4 ความต้องการมีศักดิ์ศรี คือให้คนอื่นยอมรับและยกย่อง
- 2.5 ความต้องการความสำเร็จแห่งตน

จากทฤษฎีดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การเกลี้ยกล่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนได้ โดยเฉพาะการเกลี้ยกล่อมนั้นเป็นเรื่องที่ตรงกับความต้องการขั้นพื้นฐานที่เกิดจากความพึงพอใจของมนุษย์แล้วก็จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมได้ในที่สุด

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

เกษม และ สามัคคี (2538) ได้กล่าวถึงแนวทางในกาจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้เกิดผลผลิตที่ยั่งยืน (sustained yield) โดยยึดหลักการและวิธีการอนุรักษ์ ดังนี้

1. การใช้อย่างฉลาด หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรป่าไม้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ใช้ได้ยาวนานที่สุด และใช้อย่างประหยัดที่สุด โดยมีการสูญเสียน้อยที่สุด
2. การฟื้นฟูสิ่งที่มีเสื่อมโทรม หมายถึง การทำให้ทรัพยากรป่าไม้ที่มีเสื่อมโทรมให้ดีขึ้นหรืออยู่ในสภาพปกติสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
3. การสงวนของที่หายาก เป็นการเก็บรักษาของที่หายากไว้ไม่ให้ใครนำไปใช้ การเก็บไว้ตามระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่ให้ใครแตะต้อง

วิธีการอนุรักษ์มีหลายวิธี การเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งมาปฏิบัติขึ้นอยู่กับความเหมาะสมแก่การได้รับประโยชน์มากกว่า คือ

1. การใช้ หมายถึง การใช้หลายรูปแบบ เช่น บริโภคโดยตรง ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ได้สัมผัส การให้ความสะดวกสบายและความปลอดภัย รวมไปถึงพลังงาน เหล่านี้ต้องเป็นการใช้อย่างยั่งยืน
2. การเก็บกัก หมายถึง การรวบรวมและการเก็บรักษาทรัพยากร ที่มีแนวโน้มที่จะขาดแคลนในบางเวลาหรือคาดว่าจะเกิดวิกฤติการณ์ขึ้น ในบางครั้งอาจจะเก็บกักเอาไว้ เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ในปริมาณที่สามารถควบคุมได้
3. การรักษาซ่อมแซม หมายถึง เป็นการทำให้ทรัพยากรที่ขาดหายไป หรือเป็นปัญหาหรือเสื่อมโทรมเป็นจุดพื้นที่เล็ก ๆ สามารถทำให้ฟื้นคืนสภาพเดิมได้ อาจใช้เทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้น ช่วยให้เหมือนเดิมจนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้
4. การฟื้นฟู หมายถึง การดำเนินการต่อทรัพยากรหรือสิ่งที่มีเสื่อมโทรม ให้สิ่งเหล่านั้นเป็นปกติ สามารถเอื้อประโยชน์ในการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ทั้งนี้ต้องใช้เวลาและเทคโนโลยีเข้าช่วย
5. การพัฒนา หมายถึง การทำสิ่งที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น การที่ต้องพัฒนา เพราะต้องเร่งหรือเพิ่มประสิทธิภาพให้เกิดผลผลิตที่ดีขึ้น การพัฒนาที่ถูกต้องนั้นต้องใช้ทั้งความรู้ เทคโนโลยี และการวางแผนที่ดี
6. การป้องกัน หมายถึง การป้องกันสิ่งที่เกิดขึ้นมิให้ลุกลามไปมากกว่านี้ รวมไปถึงการป้องกันสิ่งที่ไม่เคยเกิดด้วย การป้องกันต้องใช้เทคโนโลยีและการวางแผน เช่นเดียวกับวิธีการอนุรักษ์อื่น ๆ
7. การสงวน หมายถึง การเก็บรักษาไว้โดยไม่ให้แตะต้องหรือนำไปใช้ด้วยวิธีใด ๆ ก็ตาม การสงวนอาจกำหนดเวลาที่เก็บไว้โดยไม่ให้มีการแตะต้องตามเวลาที่กำหนดไว้ก็ได้

8. การแบ่งเขต หมายถึง การทำการแบ่งเขตหรือแบ่งกลุ่มประเภท ตามสมบัติของทรัพยากร สาเหตุที่สำคัญเพราะความรู้หรือกฎระเบียบที่นำมาใช้นั้นไม่ได้ผล หรือต้องการจะแบ่งเวลาให้ชัดเจน เพื่อให้การอนุรักษ์ได้ผล เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การแบ่งเขตนี้จะต้องมีการสร้างมาตรการกำกับด้วยมิฉะนั้นแล้วจะไม่เกิดผล

ความหมายและความสำคัญของระบบนิเวศป่าชายเลน

1. ความหมายของป่าชายเลน

ป่าชายเลน หมายถึง ป่าที่อยู่ริมฝั่งทะเลในเขตเมืองร้อน โดยเฉพาะบริเวณใกล้ปากแม่น้ำ มีไม้ประเภท รากงอกออกไปจากลำต้น และกิ่งก้านสาขาเพื่อก้ำยันลำต้นตามฝั่งที่เป็นเลน มีไม้โกงกางใบใหญ่ (*Rhizophora mucronata*), โกงกางใบเล็ก (*Rhizophora apiculata*), ลู่ รังกระแต้ (*Kandelia candel*), ประดักแดง (*Bruguiera sexangula*), โปรง (*Ceriops decandra*), โปรงแดง (*Ceriops tagal*), ตะบูนขาว (*Xylocarpus granatum*), ตะบูนดำ (*Xylocarpus moluccensis*), ลำพู (*Sonneratia caseolaris*), ลำแพน (*Sonneratia ovata*), แสมดำ (*Avicennia officinalis*), แสมขาว (*Avicennia alba*), ฝาดแดง (*Lumnitzera littorea*), ฝาดขาว (*Lumnitzera racemosa*), โพธิ์ทะเล (*Thespesia populnea*), ตาคุ่ม (*Excoecaria agallocha*), และอื่น ๆ ไม้พื้นล่างมี ปรงทะเล (*Acrostichum aureum*), เหงือกปลาหมอ (*Acanthus ebracteatus*), จาก (*Nypa fruticans*) และอื่น ๆ ปะปนอยู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2539)

ป่าชายเลนหรือป่าโกงกาง (Mangrove forest หรือ intertidal forest) หมายถึง กลุ่มของสังคมพืชที่ขึ้นอยู่ในเขตน้ำลงต่ำสุด และขึ้นสูงสุด บริเวณชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำ อ่าว ทะเลสาบและลำคลองที่มีน้ำทะเล หรือน้ำกร่อยท่วมถึง และได้มีผู้ให้ความหมายป่าชายเลนไว้ 2 ประการ คือ ประการแรก หมายถึง สังคมพืชที่ประกอบด้วยพันธุ์ไม้หลายชนิดและหลายตระกูล เป็นพวกที่มีใบเขียวตลอดปี ซึ่งมีลักษณะทางสรีรวิทยา และความต้องการสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน ประการที่สอง หมายถึง กลุ่มสังคมพืชที่ขึ้นอยู่บริเวณปากอ่าวชายฝั่งทะเลเขตร้อน ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยพันธุ์ไม้สกุลโกงกาง (*Rhizophora*) ซึ่งเป็นไม้สำคัญและมีไม้ในสกุลอื่นอยู่บ้าง (สนิท, 2532)

ป่าชายเลน เป็นส่วนหนึ่งของบริเวณเขตน้ำกร่อย ซึ่งจะพบบริเวณปากแม่น้ำเท่านั้น ที่เรียกว่าป่าชายเลนก็เพราะดินบริเวณปากแม่น้ำเป็นดินเลน ไม้ยืนต้นที่อยู่บริเวณป่าชายเลนจะมีคุณสมบัติพิเศษต่างจากไม้ยืนต้นอื่น ๆ คือ มีการปรับตัวด้านสรีรวิทยา จนสามารถอยู่ได้ในบริเวณ

ที่มีความเค็ม โดยไม่มีการสูญเสียจากตัวของมัน และสามารถทนอยู่ได้ในบริเวณที่อยู่ในอิทธิพลของน้ำขึ้นน้ำลง จนยากที่จะกล่าวว่าเป็นบริเวณป่าไม้หรือแหล่งประมง เพราะเวลาน้ำลงจะมีลักษณะเป็นป่าไม้ และเวลาน้ำขึ้นจะกลายเป็นแหล่งประมง (เสาวภา, 2535)

2. ถิ่นกำเนิดของป่าชายเลน

ป่าชายเลนจะพบว่าขึ้นอยู่ทั่วไปตามชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำ ทะเลสาบ อ่าว เกาะแก่งต่าง ๆ ที่มีน้ำทะเลท่วมถึงของประเทศในแถบโซนร้อน เช่น โซนอเมริกา โซนแอฟริกา และโซนร้อนแถบเอเชีย โดยเฉพาะโซนร้อนแถบเอเชีย เป็นโซนที่พบว่ามีพื้นที่ป่าชายเลนมากที่สุด ในโลกนี้มีพื้นที่ป่าชายเลนอยู่ประมาณ 113.4 ล้านไร่ อยู่ในทวีปเอเชีย ประมาณ 52.56 ล้านไร่ ทวีปอเมริกา ประมาณ 39.61 ล้านไร่ และทวีปแอฟริกา ประมาณ 21.26 ล้านไร่

ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์จะมีอยู่บริเวณแถบเส้นศูนย์สูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งแถบเอเชีย เช่น อินโดนีเซีย มาเลเซีย ปาปัวนิวกินี บังกลาเทศ อินเดีย และไทย บริเวณที่อยู่ห่างจากเส้นศูนย์สูตรไปทางเหนือและทางใต้จะมีพื้นที่ป่าชายเลนอยู่บ้าง เช่น ทางตอนเหนือถึงตอนใต้ของญี่ปุ่น อ่าวอควอบาในทะเลแดง และมลรัฐฟลอริดา ในสหรัฐอเมริกา ส่วนทางใต้มีป่าชายเลนถึงตอนเหนือของประเทศนิวซีแลนด์ ทางตอนใต้ของประเทศบราซิล จึงสรุปได้ว่าในโลกนี้มีป่าชายเลนอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 27 องศา 50 ลิปดาเหนือและใต้เท่านั้น (ธงชัยและจิรวรรณ, 2540)

3. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมของป่าชายเลน

สนิท (2532) ได้กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญในการคงอยู่ของป่าชายเลน ปัจจัยเหล่านี้อาจมีผลทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นผลกระทกร่วมกันของหลายปัจจัย ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อป่าชายเลนแบ่งเป็น 8 ชนิด ดังนี้

1. ภูมิประเทศชายฝั่ง ป่าชายเลนโดยทั่วไปนั้น ชอบขึ้นในบริเวณชายฝั่งทะเลที่มีสภาพดินเป็นดินเลน และเป็นที่ราบกว้างมีน้ำท่วมถึง ลักษณะการเกิดป่าชายเลนในประเทศไทยจะต้องเป็นบริเวณที่ดินปนทรายตามชายฝั่งทะเล แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ และเกาะต่าง ๆ ที่มีน้ำท่วมถึงอยู่เสมอ ภูมิประเทศที่เหมาะสม คือ บริเวณท้องอ่าวไม่มีคลื่นลมแรง แต่มีสายน้ำใหญ่ ๆ ไหลลงสู่

ทะเล และมีลาดท้องน้ำ (river bed) ลาดต่ำลงเล็กน้อย ลักษณะภูมิประเทศเป็นปัจจัยสำคัญต่อ ลักษณะโครงสร้าง ชนิดและการกระจายของพันธุ์ไม้และสัตว์

2. ภูมิอากาศ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ ได้แก่ แสง ฝน อุณหภูมิ และลม มีความสำคัญต่อระบบนิเวศป่าชายเลนเป็นอย่างมาก

แสง ควรมีความเข้มแสงอยู่ในช่วง 3,000-3,800 กิโลแคลอรีต่อตารางเมตรต่อวัน
ฝน ควรมีฝนตกประมาณปีละ 1,500-3,000 มิลลิเมตร และมีฝน 8-10 เดือนต่อปี
อุณหภูมิ ถ้าอุณหภูมิไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่จะทำให้พืชแตกใบอ่อนน้อยลง
ลม มีอิทธิพลต่อความเร็วกระแสน้ำและคลื่น การระเหยของน้ำ และการกระจายพันธุ์

3. ดิน บริเวณป่าชายเลนเกิดจากการทับถมของตะกอนจากปากแม่น้ำ ดินที่เหมาะสมควรมีค่า pH อยู่ระหว่าง 6.2 และ 6.6 ตามลำดับ ดินภายใต้กลุ่มไม้โกงกางควรมีความชื้นอยู่ระหว่าง ร้อยละ 67-246 โดยน้ำหนัก ส่วนภายใต้กลุ่มไม้แสม ความชื้นในดินที่มีค่าต่ำกว่าประมาณ ร้อยละ 45-196 โดยน้ำหนัก นอกจากนั้นลักษณะดินชายฝั่งมีความสัมพันธ์กับชนิด ปริมาณ และการกระจายของสัตว์ป่าในป่าชายเลน

4. น้ำขึ้นน้ำลง เป็นปัจจัยสำคัญต่อการกำหนดแบ่งเขตพันธุ์ไม้ และสัตว์น้ำในป่าชายเลน ในช่วงที่น้ำขึ้นลงจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของความเค็ม บริเวณป่าชายเลน โดยความเค็มจะสูงขึ้นและลดลงตามน้ำขึ้นน้ำลง เมื่อน้ำลงวันละ 2 ครั้ง ระยะเวลาการท่วมของน้ำเค็มในแต่ละพื้นที่ จะทำให้พันธุ์พืชแตกต่างกันไปด้วย

5. ความเค็มของน้ำในดิน เป็นปัจจัยสำคัญในการเจริญเติบโต และการแบ่งเขตการขึ้นอยู่ของพันธุ์ไม้ในป่าชายเลน โดยทั่วไปป่าชายเลนเจริญเติบโตได้ดีในบริเวณน้ำกร่อย มีช่วงความเค็ม 10-30 เปอร์เซ็นต์ กลุ่มไม้ลำพู ลำแพน และแสม จะเด่นในพื้นที่ที่มีความเค็มของน้ำทะเล 10-30 เปอร์เซ็นต์ และน้ำท่วมถึงประมาณ 20 วันต่อเดือน ส่วนในพื้นที่ที่มีความเค็มระดับเดียวกัน แต่มีน้ำทะเลท่วมถึงประมาณ 10-19 วันต่อเดือน จะมีกลุ่มไม้โกงกางขึ้นเป็นส่วนใหญ่

6. คลื่นและกระแสน้ำ มีความสำคัญต่อการกัดเซาะชายฝั่ง และการเกิดตะกอนบริเวณชายฝั่ง คลื่นมีผลต่อการงอกของกล้าไม้ชายเลน เพราะกระแสน้ำจะพัดพาไปทำให้พืชงอกขึ้นใน

3. บริเวณที่มีพันธุ์ไม้ชนิดต่าง ๆ ขึ้นอยู่ ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น เมื่อสภาพภูมิประเทศเปลี่ยนไป เมื่อกระแสน้ำได้พัดพาเอาตะกอนมาทับถมจนทำให้ดินมีความสูงเพิ่มขึ้น น้ำทะเลที่เคยท่วมถึงน้อยลงกว่าเดิม จนในที่สุดพันธุ์ไม้พวกพงกาหัวสุ่ม และถั่วต่าง ๆ (*Bruguiera spp*) ตลอดจน ปรงทะเล (*Acrostichum aureum* Linn.) ก็จะพากันขึ้นอยู่หนาแน่น การสืบพันธุ์ของไม้โกงกางจึงไม่ดีพอ ทำให้พบไม้โกงกางขึ้นอยู่น้อยมากในบริเวณนี้

4. เมื่อพื้นดินถูกทับสูงขึ้นจนถึงระดับหนึ่ง น้ำทะเลก็กลับท่วมเป็นครั้งเป็นคราวเท่านั้น บริเวณนี้ก็จะกลายเป็นเขตเชื่อมต่อ (ecotone) ระหว่างป่าชายเลนกับป่าบกที่มี ไม้เสม็ด (*Melaleuca leucadendron* (L.) Linn.) ตะบูน (*Xylocarpus spp.*) ตะบัน (*Xylocarpus gengeticus* Parkins) ฝาด (*Lumnitzera spp.*) หลุมพอทะเล (*Intsia bijuga* Klize.) และหงอนไก่ (*Heritiera littoralis* Dry.) ขึ้นอยู่

สำหรับดินเลนที่งอกยื่นออกไปจากแผ่นดิน เมื่อมีสภาพเหมาะสมก็จะมีพันธุ์ไม้เกิดขึ้นใหม่ทดแทน ตามการเปลี่ยนแปลงของภูมิประเทศ และเมื่อพันธุ์ไม้ทดแทนขึ้นเต็มทีก็จะแบ่งเป็นแนวเขต (zone) ของพันธุ์ไม้แต่ละชนิด ขนานกับชายฝั่งทะเลตามธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นลักษณะประจำของป่าชายเลนอย่างหนึ่ง แนวเขตของพันธุ์ไม้แต่ละชนิดไม่แน่นอน จะแตกต่างกันไปตามสภาพของภูมิอากาศ ภูมิประเทศและสิ่งแวดล้อมในบริเวณนั้น

5. ความสำคัญของป่าชายเลน

สนิท (2540) รายงานว่า ป่าชายเลนเป็นระบบนิเวศที่มีคุณค่ามหาศาล และมีความสำคัญต่อมนุษย์หลายรูปแบบ คุณประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ การใช้ประโยชน์จากไม้ป่าชายเลนเพื่อเผาถ่าน ต้นไม้ในป่าชายเลนปลูกง่าย โตเร็ว จึงมีรอบตัดพื้นน้อยกว่าต้นไม้ในป่าบกหลายทำไม้ป่าชายเลนนอกจากจะใช้เผาถ่าน ยังมีการใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ คือ เป็น ไม้ฟืน ไม้เสาเข็ม ไม้ค้ำยัน ไม้ก่อสร้างแพปลา อุปกรณ์การประมง และเฟอร์นิเจอร์

นอกจากนี้ป่าชายเลนยังเป็นแหล่งยังชีพของประชาชนยากไร้ ที่อยู่อาศัยตามชายฝั่งทะเล โดยช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการดำรงชีพหลายประการ เช่น หลักไม้สำหรับใช้กับอุปกรณ์จับสัตว์น้ำ เปลือกไม้บางชนิดใช้ย้อมแห และอวนให้คงทน น้ำผึ้งจากรังผึ้งในป่าชายเลน ผลของจากใช้รับประทาน ใบจากใช้ม้วนยาสูบ และมุงหลังคา และจับสัตว์น้ำในป่าชายเลนอีกด้วย

ป่าชายเลน (Mangrove forest) เป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีคุณค่า ทั้งในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม การประมง การป่าไม้ รวมทั้งการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมป่าชายเลน และห่วงโซ่อาหารของสัตว์น้ำเค็มที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่ง และในทะเล โดยเป็นทั้งแหล่งอาหารที่อยู่อาศัย แหล่งเพาะพันธุ์ อนุบาลสัตว์น้ำ และการเจริญเติบโตของสัตว์เศรษฐกิจนานาชนิด นอกจากนี้ป่าชายเลนยังช่วยป้องกันภัยธรรมชาติ เป็นเกราะกำบังและชะลอความรุนแรงของพายุและคลื่นลมชายฝั่ง รวมทั้งความเร็วของกระแสน้ำพัดพา ช่วยดักกรองตะกอนสารมลพิษและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ มิให้ไหลลงสู่ทะเลในบริเวณชายฝั่งทะเล (บุญเยี่ยม, 2539)

ป่าชายเลนเป็นระบบนิเวศที่ประกอบด้วยพืชพรรณและสัตว์นานาชนิด ซึ่งดำรงชีวิตร่วมกันในสภาพแวดล้อมที่เป็นดินเลน มีน้ำเค็มและน้ำกร่อยท่วมถึง ป่าชายเลนมิใช่จะมีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ที่อยู่อาศัยใกล้ป่าชายเลนเท่านั้น แต่ยังมีความสำคัญต่อเนื่องไปถึงผู้คนทั่วโลก ทั้งนี้ เพราะป่าชายเลนเป็นคลังอาหารธรรมชาติที่คอยหล่อเลี้ยงชีวิตของคนเรา และนอกจากนั้นยังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและยังช่วยป้องกันภัยธรรมชาติ เป็นตะแกรงกรองสิ่งปฏิกูลและสารพิษ เป็นระบบนิเวศที่มีความหลากหลาย รวมทั้งช่วยรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ยอด, 2540)

นอกจากนั้น ป่าชายเลนที่ปรากฏอยู่ตามที่ราบชายฝั่งทะเลและปากแม่น้ำแนวป่าชายเลนยังช่วยบรรเทาความเร็วของกระแสน้ำลง ทำให้ตะกอนดินที่พัดมากับกระแสน้ำ ตกตะกอนทับถมเกิดแผ่นดินงอกขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ป่าชายเลนช่วยเพิ่มพื้นที่ประเทศ ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2538 กรมป่าไม้ ได้สำรวจพบว่า บริเวณชายฝั่งทะเลของประเทศไทย มีป่าชายเลนงอกใหม่เพิ่มขึ้นประมาณ 62,906 ไร่

6. กิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อพื้นที่ป่าชายเลน

พื้นที่ป่าชายเลนของประเทศไทยถูกบุกรุกทำลาย และถูกเข้าไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นมากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ ความต้องการของประชาชนที่จะบุกรุกและเข้าครอบครองพื้นที่ป่าชายเลนก็ยังคงมีอยู่ตลอดเวลา จนนำไปสู่ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าชายเลน (สิทธิพันธ์, 2538) ซึ่งกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อป่าชายเลน ได้แก่

1. การตัดไม้เกินกำลังผลิตของป่า (clear-cutting) เนื่องจากในปัจจุบันมีความต้องการใช้ไม้เป็นจำนวนมากในการก่อสร้างบ้านเรือน การทำเฟอร์นิเจอร์ การประกอบรถจักรยานยนต์ จึงมีการตัดไม้ที่ผิดกฎหมายมากขึ้นจนเกินกำลังผลิตของป่า ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ป่าชายเลนหลายแห่งเสื่อมสภาพและความสมบูรณ์ต่ำ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2537)

2. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (aquaculture) ส่วนใหญ่จะเป็นการทำนากุ้ง ซึ่งมีกระจุกกระจายอยู่ทั่วไปตามจังหวัดต่าง ๆ บริเวณฝั่งทะเล การทำนากุ้ง ต้องใช้พื้นที่ป่าชายเลนบริเวณที่ค่อนข้างสมบูรณ์ เพราะจะช่วยลดต้นทุนเกี่ยวกับพันธุ์สัตว์น้ำ และอาหารที่ต้องนำมาเสริมกับปริมาณที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ซึ่งการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลนทำนากุ้ง เป็นการทำลายป่าชายเลนมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลนในกิจกรรมอื่น ๆ (บุญเยี่ยม, 2539)

3. การทำการเกษตรกรรม (agriculture) หมายถึง เฉพาะการเกษตรกรรมในพื้นที่ป่าชายเลนหรือบริเวณใกล้เคียง ได้แก่ การทำสวน ทำไร่ ทำนา การปลูกข้าว และการปลูกมะพร้าว โดยทั่วไปแล้วป่าชายเลนไม่เหมาะต่อการพัฒนาเป็นพื้นที่เกษตรกรรม เนื่องจากปัญหาความเค็ม น้ำทะเลท่วมถึง ซึ่งจะก่อให้เกิดผลผลิตทางการเกษตรต่ำ ไม่คุ้มกับการลงทุน (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2537)

4. การทำเหมืองแร่ ได้แก่ การทำเหมืองแร่ในพื้นที่ป่าชายเลนโดยตรง ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบโดยการตัดขาด และสูบลินออกจากพื้นที่ หรือตะกอนเหมืองแร่ทับถมบริเวณผิวดินและรากพืช หรือการระบายน้ำเสียลงสู่ป่าชายเลน มีผลทำให้ระบบนิเวศป่าชายเลนใกล้เคียงเปลี่ยนแปลงและถูกทำลายในที่สุด

5. การขยายตัวของแหล่งชุมชน (urbanization) การพัฒนาแหล่งชุมชนในพื้นที่ป่าชายเลน ได้แก่ การตั้งบ้านเรือน สถานที่ราชการ สถานศึกษา การพัฒนานิคมสหกรณ์การประมง รวมทั้งกิจกรรมสาธารณูปการบางประเภท มีผลให้ต้องตัดไม้ทำลายป่า ทำให้พื้นที่บริเวณนั้นขาดแนวป้องกันคลื่นลม รวมถึงตะกอนและสารมลพิษที่ไหลลงสู่แหล่งน้ำ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2537)

6. การสร้างท่าเทียบเรือ (port harbour construction) การขยายโครงการสร้างท่าเทียบเรือในป่าชายเลนมีเพิ่มมากขึ้นในอนาคตกที่จังหวัดบริเวณชายฝั่งทะเล เช่น จังหวัดกระบี่ พังงา นครศรีธรรมราช (ทัศนีย์, 2533)

7. การก่อสร้างถนน (road) การตัดถนนผ่านป่าชายเลน เป็นการทำลายสภาพป่าชายเลนในบริเวณนั้นให้สูญเสียไปอย่างถาวร การสร้างถนนในป่าชายเลนจะต้องมีการถมแนวถนนด้วยเศษวัสดุจากภายนอก แต่ในขณะเดียวกัน ก็ยังมีการขึ้นลงของน้ำทะเลในบริเวณนั้น ทำให้เกิดการชะล้างพังทลาย (erosion) ไปยังป่าชายเลนบริเวณข้างเคียง (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2537)

8. การอุตสาหกรรม (industry) การก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการทำประมง เช่น โรงงานปลาป่น โรงงานทำกุ้ง ซึ่งมีอยู่หลายจังหวัด การก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ป่าชายเลน ทำให้สูญเสียสภาพป่าชายเลนในบริเวณนั้นโดยถาวร และทำให้ป่าชายเลนบริเวณข้างเคียงมีสภาพเสื่อมโทรม ในกรณีที่โรงงานมีการใช้น้ำในระบบหล่อเย็นและทิ้งน้ำที่ผ่านระบบแล้วลงสู่ป่าชายเลน โดยมีได้มีการบำบัดให้มีคุณภาพที่เหมาะสมเสียก่อน ทำให้เกิดผลเสียหายต่อสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศป่าชายเลนได้ (เกษม, 2529)

9. การสร้างเขื่อนและการขุดลอกร่องน้ำ (dredging) ก่อให้เกิดผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางน้ำ ทำให้เกิดการเคลื่อนตัว และการทับถมของมวลทรายในอีกบริเวณหนึ่ง การทับถมของวัสดุและตะกอนดิน การเปลี่ยนแปลงแนวกันชนโดยธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ แนวป่าชายเลนเปลี่ยนไปเป็นสิ่งก่อสร้าง ย่อมเกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ทั้งทางตรงและทางอ้อม (ทัศนีย์, 2533)

10. การทำนาเกลือ ได้มีการดำเนินการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลน สำหรับการทำนาเกลืออย่างกว้างขวาง ในจังหวัดสมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสมุทรปราการ (สนิท, 2532)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วีระ (2545) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นด้านการฟื้นฟูป่าชายเลนของราษฎรตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นด้านการฟื้นฟูป่าชายเลนของราษฎร ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือ

ครอง อาชีพหลัก การมีอาชีพรอง รายได้ของครัวเรือน การได้รับผลประโยชน์จากโครงการ การเป็นสมาชิกกลุ่ม ความรู้ด้านนิเวศวิทยา การรับรู้ข่าวสาร การได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติและ การรับรู้เกี่ยวกับการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ และพบว่า ราษฎรส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการฟื้นฟูป่าชายเลน

วัฒนา (2545) ได้ทำการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม กับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนรอบป่าสงวนแห่งชาติ ปากอ่าวมหาชัยฝั่งตะวันตก จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง ไม่เคยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน ในส่วนที่เคยใช้ประโยชน์ก็จะใช้เป็นแหล่งอาหาร ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนรอบป่าสงวนแห่งชาติ ปากอ่าวมหาชัยฝั่งตะวันตก ได้แก่ ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน อาชีพหลัก รายจ่าย การถือครองที่ดิน การเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

สาธิต (2546) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อการปลูกฟื้นฟูป่าชายเลนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเลนดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ราษฎรส่วนใหญ่มีการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน โดยปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎร ต่อการปลูกฟื้นฟูป่าชายเลนในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเลนดอนสัก ได้แก่ อาชีพหลัก และระยะเวลาในการอยู่อาศัย และการได้รับผลประโยชน์จากโครงการ ซึ่งราษฎรส่วนใหญ่เห็นว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการบุกรุกพื้นที่ป่า การเข้าไปทำนาเกลือ โดยไม่ยอมออกจากพื้นที่ รวมถึงการคัดค้านการปลูกฟื้นฟูสภาพป่า และขาดความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการ

สุรศักดิ์ (2547) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ในเขตบางขุนเทียน จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพรอง และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ส่วนปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน คือ ปัญหาคลื่นและคลื่นลมแรง ก่อให้เกิดการกัดเซาะพังทลายของชายฝั่งทะเล ส่งผลให้พื้นที่ป่าชายเลนลดน้อยลง

สุวรรณณี (2536) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ชุมชนในท้องที่อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง โดยใช้ตัวอย่างในการวิจัย คือ หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทน

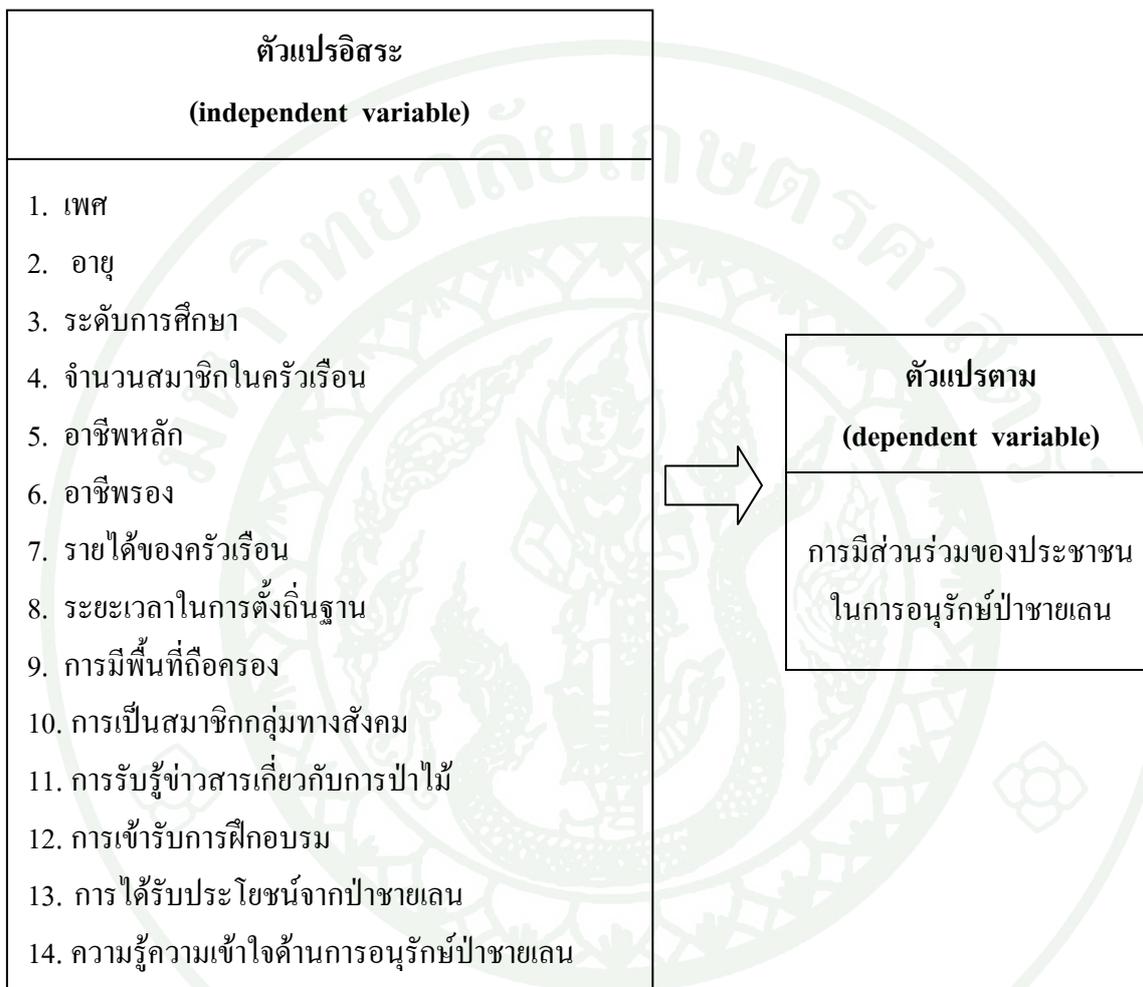
หัวหน้าครัวเรือน จำนวน 207 คน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนน้อย จากการวัดการมีส่วนร่วม 8 ด้าน ได้แก่ การประชุมวางแผน การเก็บรวบรวมเมล็ดพันธุ์ไม้ป่าชายเลน ปลูกป่าชายเลนชุมชน การดูแลรักษาป่าชายเลนชุมชน การปลูกซ่อมบำรุงป่าชายเลนชุมชน การประชาสัมพันธ์ ประสานงานกับหน่วยงานราชการ และอื่น ๆ สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอย่างเด่นชัด คือ อาชีพ รองลงมาได้แก่ การได้รับข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่ม เพศ และการศึกษา ตามลำดับ

สำราญ (2548) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนปากน้ำเวฬุ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนปากน้ำเวฬุ จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนปากน้ำเวฬุ จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน อาชีพหลัก รายได้ของครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครอง การได้รับการฝึกอบรม ประสบการณ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และประสบการณ์การทำงานกับเจ้าหน้าที่

อมร (2545) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลต่อความคิดเห็นของชาวประมงในการฟื้นฟูป่าไม้ในพื้นที่ดินเลนงอกใหม่ บ้านแหลม อำเภอบ้านค่าย จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของชาวประมงในการฟื้นฟูป่าไม้ในพื้นที่ดินเลนงอกใหม่ ได้แก่ ภูมิฐานะ การได้รับรู้ข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบนิเวศป่าชายเลน สำหรับอายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ในการทำประมง การมีอาชีพรอง การเข้าร่วมกลุ่ม ผลประโยชน์ที่ได้รับจากพื้นที่ดินเลนงอกใหม่ ความเชื่อถือผู้นำชุมชน ความถี่ของการส่งเสริมจากองค์กรภายนอก ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของชาวประมงต่อการปลูกฟื้นฟูป่าไม้ในพื้นที่ดินเลนงอกใหม่

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นพบว่า ตัวแปรที่น่าสนใจที่นำมาทดสอบในครั้งนี้ มีดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ซึ่งตัวแปรดังกล่าวมีทั้งที่มีนัยสำคัญทางสถิติและไม่มีนัยสำคัญ แต่เป็นตัวแปรที่น่าสนใจ จึงนำมาทดสอบด้วย

สมมติฐานในการวิจัย

ในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีนั้น ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานเพื่อการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานที่ 2 อายุ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานที่ 3 ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานที่ 4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานที่ 5 อาชีพหลัก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานที่ 6 การมีอาชีพรอง มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานที่ 7 รายได้ของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานที่ 8 ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานที่ 9 การมีพื้นที่ถือครอง มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานที่ 10 การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานที่ 11 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานที่ 12 การเข้ารับการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานที่ 13 การได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานที่ 14 ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

สถานที่ทำการวิจัย

1. อำเภอเมืองชลบุรี

อำเภอเมืองชลบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดชลบุรี เป็นอำเภอศูนย์กลาง การปกครองและการบริหารราชการของจังหวัดชลบุรี ครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งทะเล 160 กิโลเมตร

2. อาณาเขตติดต่อของอำเภอเมืองชลบุรี

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอพานทองและอำเภอบ้านบึง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอศรีราชา
ทิศตะวันตก	จรดกับ	อ่าวไทย

3. ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่จังหวัดชลบุรี สามารถแบ่งลักษณะภูมิประเทศได้เป็น 5 ลักษณะ คือ ทั้งที่ราบลูกคลื่น และเนินเขา ที่ราบชายฝั่งทะเล ที่ราบลุ่มแม่น้ำบางปะกง พื้นที่สูงชันและภูเขา รวมถึงเกาะน้อยใหญ่ อีกมากมาย

3.1. ที่ราบลูกคลื่นและเนินเขา ของชลบุรี พบได้ทางด้านตะวันออกของจังหวัด ในเขต อำเภอบ้านบึง พนัสนิคม หนองใหญ่ ศรีราชา บางละมุง สัตหีบ และบ่อทอง พื้นที่นี้มีลักษณะสูง ๆ ต่ำ ๆ คล้ายลูกกระพรวน ปัจจุบันพื้นที่นี้ส่วนใหญ่ถูกใช้ไปในการปลูกมันสำปะหลัง

3.2. ที่ราบชายฝั่งทะเล พบตั้งแต่ปากแม่น้ำบางปะกง ถึงอำเภอสัตหีบ เป็นที่ราบแคบๆ ชายฝั่งทะเล มีภูเขาสูงเล็กๆ สลัปเป็นบางตอน ชายฝั่งทะเลยาว 160 กิโลเมตร เว้าแหว่งคดโค้ง สวยงาม เกิดเป็นหน้าผาหิน หาดทรายทอดยาว ป่าชายเลน ป่าชายหาด ฯลฯ ซึ่งอ่าวหลายแห่ง สามารถพัฒนาไปเป็นท่าจอดเรือกำบังคลื่นลม อาทิ ท่าจอดเรือรบที่อำเภอสัตหีบ เป็นต้น

3.3. พื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำบางปะกง มีลำน้ำคลองหลวงยาว 130 กิโลเมตร ต้นน้ำอยู่ที่อำเภอ บ่อทองและอำเภอบ้านบึง ผ่านพนัสนิคม ไปบรรจบเป็นคลองพานทองไหลลงสู่มหาสมุทร โดยดินตะกอนอันอุดมสมบูรณ์ จากการพัดพาของแม่น้ำบางปะกง ก่อให้เกิดที่ราบลุ่มเหมาะสมต่อการเกษตรกรรม

3.4. พื้นที่สูงชันและภูเขา พบบริเวณตอนกลางและด้านตะวันออกของจังหวัด ตั้งแต่ อำเภอเมืองชลบุรี บ้านบึง ศรีราชา หนองใหญ่ และบ่อทอง ที่อำเภอศรีราชานั้นเป็นต้นน้ำของอ่างเก็บน้ำบางพระ แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคหลักแห่งหนึ่งของชลบุรี

3.5. พื้นที่เกาะสำคัญ ๆ มีอยู่ไม่น้อยกว่า 46 เกาะ เช่น เกาะสีชัง เกาะค้างคาว เกาะรีน เกาะไผ่ เกาะลอย เกาะล้าน เกาะครก เกาะสาก เกาะขาม เกาะแสมสาร และเกาะคราม ที่อยู่ในเขต ทหารเรือของอำเภอสัตหีบ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์และอนุบาลเต่าทะเลที่หายาก และใกล้สูญพันธุ์ ของไทย เป็นต้น โดยเกาะเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นปราการธรรมชาติ ช่วยป้องกันคลื่นลม ทำให้จังหวัด ชลบุรีไม่ค่อยมีคลื่นขนาดใหญ่ ต่างจากจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ซึ่งมักมีคลื่นใหญ่กว่า ด้วย เหตุนี้ชายฝั่งของชลบุรีจึงเต็มไปด้วยท่าจอดเรือประมง และเหมาะแก่การสร้างท่าจอดเรือพาณิชย์ ขนาดใหญ่ อาทิ ท่าเรือแหลมฉบัง เป็นต้น

4. ลักษณะภูมิอากาศ

เป็นแบบมรสุมเขตร้อน (Tropical Climate) โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 28.82 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดในช่วง 29.57 องศาเซลเซียส ถึง 36.90 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 34.50 มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,495.50 มิลลิเมตร ต่อปีเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากทั้งลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม และได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างเดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ ส่งผลให้จังหวัดชลบุรีมีฤดูกาลแตกต่างกันอย่างชัดเจน 3 ฤดู ได้แก่

ฤดูร้อน เดือนมีนาคม-เดือนพฤษภาคม อากาศค่อนข้างอบอ้าว แต่ไม่ถึงกับร้อนจัด

ฤดูฝน เดือนสิงหาคม-เดือนตุลาคม มีฝนตกกระจายทั่วไป โดยมักตกหนักในเขตป่า ภูเขา

ฤดูหนาว เดือนพฤศจิกายน-เดือนกุมภาพันธ์ อากาศไม่หนาวจัด แต่เย็นสบาย ท้องฟ้าสดใส ปลอดภัย และมีแดดตลอดวัน ส่วนภาคเกษตรในฤดูนี้เป็นเวลาที่ค่อนข้างแล้ง เพราะฝนทิ้งช่วงหลายเดือน

5. ทรัพยากรธรรมชาติ

5.1. ทรัพยากรดิน ดินส่วนใหญ่ของภาคตะวันออกเป็นดินปนทราย ระบายน้ำได้ดี ไม่อุดมสมบูรณ์ บริเวณที่มีน้ำทะเลท่วมถึงจะเป็นดินโคลนหรือดินเหนียว ส่วนดินที่เกิดจากการสลายตัวของหินบะซอลต์ หินปูนในบริเวณที่สูงเหมาะแก่การปลูกพืชสวน เช่น เงาะ ทุเรียน มังคุด เป็นต้น ส่วนบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำมีดินอัญชันที่เหมาะสมใช้ทำนา

5.2. ทรัพยากรน้ำ ภาคตะวันออกมีฝนตกชุกยาวนานและมีแม่น้ำสายสั้น ๆ หลายสายค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ แต่ยังมีการขาดแคลนน้ำจืดในเขตอุตสาหกรรมและแหล่งท่องเที่ยว เช่น จังหวัดชลบุรี

5.3. ทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่ป่าไม้ส่วนใหญ่ของภาคตะวันออกจะเป็นป่าดงดิบ ป่าดิบเขา ป่าสนเขา ป่าชายเลน และป่าเบญจพรรณ

6. ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชลบุรี

- 6.1. ปัญหาการพังทลายของดิน และดินเสื่อมคุณภาพ รวมถึงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน
- 6.2. ปัญหาเกี่ยวกับน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม การขาดแคลนน้ำจืด และน้ำเค็มรุกเข้าสวนผลไม้
- 6.3. ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อใช้ในการเกษตร

7. ข้อมูลพื้นที่ศึกษา

อำเภอเมืองชลบุรีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 18 ตำบล 107 หมู่บ้าน โดยการศึกษาครั้งนี้จะดำเนินการศึกษาพื้นที่ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 5 ตำบล ดังต่อไปนี้

7.1. ตำบลคลองตำหรุ

7.1.1. สภาพทั่วไปของตำบล ตำบลคลองตำหรุ ตั้งอยู่เลขที่ 88 หมู่ที่ 3 ตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีพื้นที่ทั้งหมด 25 ตารางกิโลเมตร หรือ 15,625 ไร่ อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดชลบุรี ประมาณ 10 กิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครเป็นระยะทาง ประมาณ 54 กิโลเมตร มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 9.8 ตารางกิโลเมตร ลักษณะพื้นที่เป็นป่าชายเลนอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองชลบุรี ประมาณ 7 กิโลเมตร

7.1.2. อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ	ติดกับตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศใต้	ติดกับตำบลหนองไม้แดง อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
ทิศตะวันออก	ติดกับตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
ทิศตะวันตก	ติดกับ ทะเลอ่าวไทย

7.1.3. จำนวนประชากร มีประชากรทั้งสิ้น 4,187 คน แยกเป็นชาย 2,094 คน หญิง 2,093 คน

7.1.4. การประกอบอาชีพ อาชีพหลักของประชาชน คือ ทำนาเกลือ และรับจ้าง

7.1.5. การปกครอง เทศบาลตำบลคลองตำหรุ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลคลองตำหรุ ประกอบด้วย

- พื้นที่ทั้งหมดของหมู่ที่ 2 และ หมู่ที่ 3
- พื้นที่บางส่วนของหมู่ที่ 1, หมู่ที่ 5 และ หมู่ที่ 6

7.2. ตำบลหนองไม้แดง

7.2.1. สภาพทั่วไปของตำบล ตำบลหนองไม้แดง เป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองชลบุรี และห่างจากศาลากลางจังหวัดชลบุรี 8 กิโลเมตร มีเนื้อที่โดยประมาณ 10 ตารางกิโลเมตร หรือ 7,000 ไร่ ภูมิประเทศส่วนใหญ่มีพื้นที่เป็นที่ราบสูง ที่ราบเชิงเขา พื้นที่ลาดเอียงสู่ชายทะเล มีป่าชายเลนอยู่ทางทิศตะวันตก

7.2.2. อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ	ติดกับตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
ทิศใต้	ติดกับตำบลนาป่า และเทศบาลตำบลบ้านสวน
ทิศตะวันออก	ติดกับตำบลคอนหัวฟ่อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
ทิศตะวันตก	ติดกับตำบลบางทราย อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี และอ่าวไทย

7.2.3. จำนวนประชากร ตำบลหนองไม้แดง มีประชากรทั้งสิ้น 10,689 คน แยกเป็นชาย 5,659 คน หญิง 5,030 จำนวนประชากรหนาแน่นเฉลี่ย 949 คนต่อตารางกิโลเมตร

7.2.4. การประกอบอาชีพ อาชีพหลัก พนักงานโรงงาน อาชีพรอง ทำประมงและรับจ้าง

7.2.5. การปกครอง ตำบลหนองไม้แดง มีจำนวนหมู่บ้าน 7 หมู่บ้าน โดยแยกเป็นดังนี้

- หมู่ที่ 1	บ้านศรีพโลทัย
- หมู่ที่ 2	บ้านดินเขา
- หมู่ที่ 3	บ้านห้วยสาริกา
- หมู่ที่ 4	บ้านก้นทุ่ง
- หมู่ที่ 5	บ้านสมอกาฝาก
- หมู่ที่ 6	บ้านอู่ตะเภา
- หมู่ที่ 7	บ้านหนองไม้แดง

7.3. ตำบลอ่างศิลา

7.3.1. สภาพทั่วไปของตำบล ตำบลอ่างศิลา เป็นตำบลที่อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมืองชลบุรี

7.3.2. อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ	ติดกับ ทะเลอ่าวไทย
ทิศใต้	ติดกับตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
ทิศตะวันออก	ติดกับตำบลบ้านปึก อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
ทิศตะวันตก	ติดกับ ทะเลอ่าวไทย

7.3.3. จำนวนประชากร จำนวนทั้งสิ้น 4,600 คน ชาย 2,254 คน หญิง 2,346 คน

7.3.4. การประกอบอาชีพ อาชีพหลัก ทำนาถั่ว ทำนาเกลือ สกัดครกหิน อาชีพรอง
รับจ้าง

7.3.5. การปกครอง ตำบลอ่างศิลาแบ่งการปกครองเป็น 5 หมู่ ได้ดังนี้

- หมู่ที่ 1 บ้านอ่างศิลา
- หมู่ที่ 2 บ้านมะเกลือ
- หมู่ที่ 3 บ้านโพรง
- หมู่ที่ 4 บ้านโรงหาด
- หมู่ที่ 5 บ้านโรงหาด

7.4. ตำบลเสม็ด

7.4.1. สภาพทั่วไปของตำบล ตำบลเสม็ด เป็นที่ราบลุ่มชายทะเล มีพื้นที่รวมทั้งหมด 7812.5 ไร่ (12.5 ตารางกิโลเมตร) ที่ตั้งอยู่บริเวณอ่าวชลบุรี ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม และชายทะเล มีป่าชายเลน ที่อุดมไปด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่ แต่ที่มีมากที่สุด คือ ต้นเสม็ด

7.4.2. อาณาเขตตำบล

- ทิศเหนือ ติดกับตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
- ทิศใต้ ติดกับเทศบาลตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
- ทิศตะวันออก ติดกับตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
- ทิศตะวันตก ติดกับอ่าวไทย

7.4.3. จำนวนประชากร ประชากรทั้งสิ้น ประมาณ 18,088 คน แยกเป็นชาย 8,344 คน หญิง 9,744 คน จำนวนประชากรหนาแน่นเฉลี่ย 1,447.04 คนต่อตารางกิโลเมตร

7.4.4. การประกอบอาชีพ ประชากรในเขตตำบลเสม็ด แบ่งเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ ได้แก่ ส่วนที่เป็นชุมชนดั้งเดิม อยู่อาศัยตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย ทำนา และชุมชนใหม่ที่อพยพเคลื่อนย้ายเข้ามาในเขตพื้นที่ มาซื้อบ้านพักอาศัยในลักษณะของอาคารพาณิชย์ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ รับราชการ พนักงาน ลูกจ้างองค์กรเอกชน

7.4.5. การปกครอง

- จำนวนหมู่บ้านในเขต เทศบาลตำบลเสม็ด เต็มทั้งหมู่ ได้แก่ หมู่ที่ 1,2
- จำนวนหมู่บ้านในเขต เทศบาลตำบลเสม็ด บางส่วน ได้แก่ หมู่ที่ 3

จำนวนหมู่บ้านในเขต เทศบาลตำบลอ่างศิลา ได้แก่ หมู่ที่ 3 บางส่วน, หมู่ที่ 4, หมู่ที่ 5, หมู่ที่ 6, หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 8

7.5. ตำบลบ้านสวน

7.5.1. สภาพทั่วไปของตำบล เป็นเทศบาลในเขตอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยมีลักษณะเป็นเมืองปริมณฑลที่รองรับการขยายตัวของเมืองชลบุรีในปัจจุบัน มีฝั่งทะเลยาวประมาณ 2,800 เมตร เมืองบ้านสวน กลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากแห่งหนึ่งของจังหวัดชลบุรี มีภูมิอากาศแบบฝนเมืองร้อน

7.5.2. อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ ติดกับตำบลบางทราย และตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
 ทิศใต้ ติดกับตำบลเสม็ด และตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
 ทิศตะวันออก ติดกับตำบลหนองรี และตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมืองชลบุรี
 ทิศตะวันตก ติดกับเทศบาลชลบุรี และบางส่วนของจรดฝั่งตะวันออกของอ่าวไทย

7.5.3. จำนวนประชากร จำนวนประชากรทั้งสิ้น 60,507 คน แยกเป็นชาย 30,517 คน เป็นหญิง 29,990 คน

7.5.4. การประกอบอาชีพ อาชีพหลัก ค้าขาย และทำประมง อาชีพรองคือ รับจ้าง

7.5.5. การปกครอง เทศบาลตำบลบ้านสวน ประกอบไปด้วย

- หมู่ที่ 1 บ้านหนองตะโก
- หมู่ที่ 2 บ้านหนองตาท่วม
- หมู่ที่ 3 บ้านห้วยทวน
- หมู่ที่ 4 บ้านสวนแจก
- หมู่ที่ 5 บ้านหนองกระทุ่ม
- หมู่ที่ 6 บ้านหนองแหน
- หมู่ที่ 7 บ้านเขามยุรา
- หมู่ที่ 8 บ้านเขาน้อย
- หมู่ที่ 9 บ้านบ่อบุญทอง
- หมู่ที่ 10 บ้านศาลาคู่

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ อําเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ที่มา : ส่วนวิเคราะห์ทรัพยากรป่าไม้ (2548)

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. เอกสารและข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
2. แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ ลำดับชุด L7018 มาตรฐาน 1:50,000
3. แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าชายเลน จังหวัดชลบุรี มาตรฐาน 1:50,000
4. กล้องถ่ายรูป
5. แบบสอบถาม
6. อุปกรณ์เครื่องเขียน
7. เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ และโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการคำนวณทางสถิติ

วิธีการ

1. กำหนดประชากร

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ป่าชายเลน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 8 หมู่บ้าน คือ ตำบลคลองตำหรุ หมู่ที่ 1, หมู่ที่ 4, หมู่ที่ 6 ตำบลหนองไม้แดง หมู่ที่ 1 ตำบลอ่างศิลา หมู่ที่ 1, หมู่ที่ 5 ตำบลเสม็ด หมู่ที่ 3 และตำบลบ้านสวน หมู่ที่ 3 จำนวน 14,645 ครัวเรือน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ซึ่งกำหนดขนาดของตัวอย่าง ซึ่งจะให้หน่วยที่ถูกเลือกมีโอกาสเท่า ๆ กัน โดยใช้สูตรของ Yamane (Yamane,1973) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ

N = จำนวนครัวเรือนทั้งหมด (ครัวเรือน)

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

n = จำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่ต้องการศึกษา (ครัวเรือน)

โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 0.05 หมายความว่า ในการสุ่มตัวอย่างประชากร 100 ครั้ง มีโอกาสผิดพลาดได้เพียง 5 ครั้ง ถูกต้อง 95 ครั้ง จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการศึกษานี้ เท่ากับจำนวน 389 คริวเรือน จากประชากรทั้งหมด 8 หมู่บ้าน จำนวน 14,645 คริวเรือน หลังจากได้จำนวนคริวเรือนตัวอย่างข้างต้นแล้ว จะทำการคำนวณหาจำนวนคริวเรือนตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน โดยใช้สูตรกระจายตามสัดส่วนตามวิธีของสุงงกซ ดังนี้ (สุงงกซ, 2526)

$$n_i = n \frac{N_i}{N}$$

เมื่อ	n_i	หมายถึง จำนวนตัวอย่างในหมู่บ้าน i
	n	หมายถึง จำนวนตัวอย่างรวม จากทุกหมู่บ้านตัวอย่าง คำนวณได้จากสูตร เท่ากับ 389 คริวเรือน
	N_i	หมายถึง จำนวนประชากรทั้งหมดของหมู่บ้าน i
	N	หมายถึง จำนวนประชากรทั้งหมดของทั้ง 8 หมู่บ้านรวมกัน เท่ากับ 14,645 คริวเรือน
	i	หมายถึง หมู่บ้านตัวอย่างที่ทำการศึกษา ซึ่งได้แก่ ตำบลคลองตำหรุ หมู่ที่ 1, หมู่ที่ 4, หมู่ที่ 6 ตำบลหนองไม้แดง หมู่ที่ 1 ตำบลอ่างศิลา หมู่ที่ 1, หมู่ที่ 5 ตำบลเสม็ด หมู่ที่ 3 และตำบลบ้านสวน หมู่ที่ 3

รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้านแสดงตามตารางที่ 1 ซึ่งหลังจากนั้นจะนำแบบสอบถาม ไปทำการเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย จำแนกเป็นรายหมู่บ้าน

ลำดับที่	หมู่บ้านเป้าหมาย	จำนวนครัวเรือน ทั้งหมด	จำนวนครัวเรือน ตัวอย่าง
1	หมู่ที่ 1 บ้านนาเกลือ ตำบลคลองตำหรุ	1,766	47
2	หมู่ที่ 4 บ้านกลาง ตำบลคลองตำหรุ	585	16
3	หมู่ที่ 6 บ้านปากคลอง ตำบลคลองตำหรุ	136	4
4	หมู่ที่ 1 บ้านศรีพโลทัย ตำบลหนองไม้แดง	1,284	34
5	หมู่ที่ 1 บ้านอ่างศิลา ตำบลอ่างศิลา	1,246	33
6	หมู่ที่ 5 บ้านโรงหาด ตำบลอ่างศิลา	719	19
7	หมู่ที่ 3 บ้านไร่ถั่ว ตำบลเสม็ด	1,774	47
8	หมู่ที่ 3 บ้านห้วยทวน ตำบลบ้านสวน	7,135	189
รวม	8 หมู่บ้าน 5 ตำบล	14,645	389

2 การสร้างแบบสอบถาม (questionnaire schedule)

แบบสอบถามสร้างขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และสมมติฐานงานวิจัย ซึ่งในแบบสอบถาม (questionnaire) มีทั้งคำถามแบบเลือกตอบ (Check list) และคำถามแบบปลายเปิด (open-end question) โดยแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ตอนที่ 2 ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน การมีพื้นที่ถือครอง การเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นต้น

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ การได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน และความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ตอนที่ 4 ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ได้แก่ การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์และการฟื้นฟูป่าชายเลน รวมไปถึงการติดตามและประเมินผล ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

3. การทดสอบแบบสอบถาม

หลังจากที่ได้สร้างแบบสอบถามขึ้นมาแล้ว จะต้องทำการทดสอบแบบสอบถาม เพื่อหาความถูกต้องก่อนที่จะนำไปใช้งานจริง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.หาความเที่ยงตรง (validity) โดยนำเสนอแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อทำการตรวจสอบแก้ไขให้มีความถูกต้องในเชิงเนื้อหา (content validity)

2. หาความเชื่อมั่น (reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงหาความเที่ยงตรงแล้วไปทดสอบ (pre-test) โดยใช้จำนวนแบบสอบถามในการทดสอบเครื่องมือ จำนวน 30 ตัวอย่าง กับกลุ่มประชากรในพื้นที่ใกล้เคียงกับพื้นที่ศึกษา นำผลที่ได้มาทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยกัน 2 ส่วน โดยใช้วิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธี “Cronbach’s Alpha Coefficient”

$$\alpha = \left(\frac{K}{K-1} \right) \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right)$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	k	แทน	จำนวนข้อคำถาม
	s_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	s_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

มีค่าอัลฟา เท่ากับ 0.991

ในส่วนของคุณรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson Method) (Ebel and Frisbie, 1986) มีค่าอัลฟาเท่ากับ 0.7175

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 389 ครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลัก ประกอบกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์และการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ทั้งนี้การสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างจะเก็บข้อมูลอย่างมีระบบ กล่าวคือ ต้องการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง 389 ครัวเรือน จาก 14,645 ครัวเรือน นั่นคือ 37 ครัวเรือนจะสุ่มเลือกหนึ่งครัวเรือน ครัวเรือนแรกจะเอาครัวเรือนที่ 1 ถึง 37 มาสุ่มตัวอย่างแบบกระจาย สมมติว่าได้ครัวเรือนที่ 19 จากนั้นนับเว้นช่วงไปอีก 37 ครัวเรือนก็จะได้ครัวเรือนที่ 2 นับเว้นช่วงต่อไปเรื่อย ๆ จึงทำการสัมภาษณ์ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างที่ได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถามด้านความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน จำนวน 15 ข้อ แต่ละข้อมีตัวเลือกให้ตอบ ถูกและผิด เกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

ตอบถูก	ได้คะแนนเท่ากับ	1
ตอบผิด	ได้คะแนนเท่ากับ	0

ในการประเมินระดับความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีอิงเกณฑ์ในการคำนวณหาความกว้างของระดับชั้น โดยใช้ช่วงคะแนนในการคำนวณ

$$\begin{aligned} \text{สูตร} \quad \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ \text{แทนค่า} &= \frac{1 - 0}{2} = 0.5 \end{aligned}$$

จากเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยได้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 0.00 - 0.50 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 0.51 – 1.00 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนจำนวน 33 ข้อแต่ละข้อมีตัวเลือกให้ตอบ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และไม่เข้าร่วม เกณฑ์การให้คะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งกำหนดระดับการมีส่วนร่วมและระดับคะแนนไว้ ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วม	ระดับคะแนนที่ได้
1. มีส่วนร่วมมากที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ 5 คะแนน
2. มีส่วนร่วมมาก	ให้คะแนนเท่ากับ 4 คะแนน
3. มีส่วนร่วมปานกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
4. มีส่วนร่วมน้อย	ให้คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
5. ไม่มีส่วนร่วม	ให้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

ทำการรวมคะแนนการมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน แล้วจึงนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วม ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มีส่วนร่วมมากที่สุด มีส่วนร่วมมาก มีส่วนร่วมปานกลาง มีส่วนร่วมน้อย และไม่มีส่วนร่วม ใช้เป็นเกณฑ์ในการหาอันตรายภาคชั้น เพื่อบ่งบอกถึงระดับของการมีส่วนร่วมในแต่ละด้านและในภาพรวม ดังต่อไปนี้

$$\text{อันตรายภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงที่สุด} - \text{คะแนนต่ำที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{5} = 0.80$$

จากเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายและบ่งบอกระดับการมีส่วนร่วมได้ ดังนี้

ค่าระดับ 1.00-1.80 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับต่ำ

ค่าระดับ 1.81-2.60 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

ค่าระดับ 2.61-3.40 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าระดับ 3.41-4.20 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับสูง

ค่าระดับ 4.21-5.00 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับสูงมาก

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (description analysis)

การศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคมของประชาชนในพื้นที่ป่าชายเลน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 นั้น จะใช้วิธีการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard division) จากนั้นอธิบายและนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตาราง

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (relationship analysis)

สำหรับการวิเคราะห์ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ในส่วนของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนนั้น จะทำการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ที่ระดับความสำคัญทางสถิติ 0.05 หรือที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ โดยใช้สถิติไคสแควร์ (chi-square) ในการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งการใช้วิธีไคสแควร์เพื่อทดสอบความเป็นอิสระ (test of independence) ทำการทดสอบทีละคู่ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณ

ผลและวิจารณ์

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยเป็น 6 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป และสภาพเศรษฐกิจ สังคมของประชาชนในพื้นที่ตามแนวชายฝั่งตะวันตก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
2. การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป่าไม้ การเข้ารับการฝึกอบรมและการได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน
3. ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน
4. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน
5. การทดสอบสมมติฐาน

ข้อมูลทั่วไปและสภาพเศรษฐกิจ สังคมของประชาชน ในพื้นที่ตามแนวชายฝั่งตะวันตก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง 389 ครัวเรือน ใน 5 ตำบล คือ ตำบลคลองคำ หรุ ตำบลหนองไม้แดง ตำบลอ่างศิลา ตำบลเสม็ด และตำบลบ้านสวน ส่วนของข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ รายจ่าย การย้ายถิ่น ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน การมีพื้นที่ถือครอง จากผลการวิจัย พบว่า

1. เพศ

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.78 และร้อยละ 44.22 ตามลำดับ

2. อายุ

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.67 รองลงมา มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.77 กลุ่มตัวอย่างอายุ 21-30 ปี และ 51 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12.34 และ 6.68 ตามลำดับ และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.54 พบน้อยที่สุดจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยอายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษานี้เท่ากับ 37 ปี มีอายุมากที่สุด 61 ปี และอายุน้อยที่สุด 18 ปี

3. ระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 31.36 รองลงมา มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา และมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 21.34 และ 20.31 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี พบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.03

4. สถานภาพสมรส

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 49.10 รองลงมา คือ สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 48.33 ส่วนสถานภาพหย่าร้างหรือแยกกันอยู่และหม้าย คิดเป็นร้อยละ 1.29 ซึ่งพบน้อยที่สุด

5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่อยู่อาศัยกันเป็นครอบครัวใหญ่ ซึ่งมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 57.33 รองลงมา เป็นครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกไม่เกิน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 38.82 และจำนวนสมาชิก 7 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.86 น้อยที่สุด

6. อาชีพ

6.1. อาชีพหลัก

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงเป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 47.04 รองลงมา คือ เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 33.16 โดยด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ทำนาทุ่งมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 16.19 ส่วนผู้ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจและค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 7.20 และ 6.68 ตามลำดับ

6.2. อาชีพรอง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 85.86 และผู้มีอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 14.14 โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 6.43 รองลงมาคือรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 3.09 และประกอบอาชีพประมงและเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 2.31 เท่ากัน

7. รายได้ของครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีรายได้ของครัวเรือนระหว่าง 100,001-200,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.25 รองลงมามีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 100,000 บาทและ 200,001-300,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.65 และ 16.45 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 300,001-400,000 บาทต่อปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.68 จากการศึกษาพบว่ารายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย เท่ากับ 199,939.80 บาทต่อปี โดยครัวเรือนที่มีรายได้มากที่สุด เท่ากับ 750,000 บาท และรายได้ของครัวเรือนน้อยที่สุด 53,000 บาท

ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีรายได้จากอาชีพหลักระหว่าง 100,001-200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.05 รองลงมามีรายได้ไม่เกิน 100,000 บาท และระหว่าง 200,001-300,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.76 และ 19.54 ตามลำดับ ส่วนรายได้จากอาชีพรองไม่เกิน 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.18 รองลงมา มีรายได้ 300,001บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 27.27 นอกจากนี้มีรายได้เสริมอื่น ๆ ไม่เกิน 10,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 1.03

8. รายจ่าย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อปีไม่เกิน 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 52.96 รองลงมามีรายจ่ายเฉลี่ยต่อปีระหว่าง 100,001–200,000 บาท และ 200,001-300,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.08 และ 14.40 ตามลำดับ และจากการเปรียบเทียบรายได้รวมและรายจ่ายรวมในรอบปีที่ผ่านมา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีภาระหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 96.14 ส่วนกลุ่มที่มีภาระหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 3.86 โดยส่วนใหญ่จะมีหนี้สินไม่เกิน 10,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 2.06 รองลงมามีหนี้สินระหว่าง 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.03 และมีหนี้สิน 20,001 บาทขึ้นไป น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 0.77

9. การย้ายถิ่น

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นดั้งเดิม คิดเป็นร้อยละ 85.08 ส่วนกลุ่มที่ย้ายมาจากที่อื่น คิดเป็นร้อยละ 14.91 โดยเป็นการย้ายมาจากตำบลอื่น มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 7.97 รองลงมาคือย้ายมาจากจังหวัดอื่น คิดเป็นร้อยละ 4.63 และย้ายมาจากอำเภออื่นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.31 ซึ่งมีสาเหตุการย้ายเพื่อหาที่ทำกินใหม่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.94 รองลงมาคือย้ายตามครอบครัวหรือแต่งงาน คิดเป็นร้อยละ 4.37 ส่วนสาเหตุการย้ายถิ่น เนื่องจากหน้าที่การงานน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.60

10. ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.67 รองลงมา มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน ระหว่าง 21-30 ปี และ 41 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 18.51 และ 14.40 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยระหว่าง 11-20 ปี พบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.11 จากการศึกษาพบว่า ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย เท่ากับ 31.27 ปี โดยมีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานนานที่สุด 60 ปี และมีระยะเวลาดังถิ่นฐานน้อยที่สุด 7 ปี

11. การมีพื้นที่ถือครอง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครอง คิดเป็นร้อยละ 62.98 และไม่มีพื้นที่ถือครอง คิดเป็นร้อยละ 37.02 ในกลุ่มที่มีพื้นที่ถือครองส่วนใหญ่ มีพื้นที่ถือครองไม่เกิน 1 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 37.79 รองลงมา มีพื้นที่ถือครองระหว่าง 2-5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.77 และ 6-10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.63 โดยพื้นที่ถือครองดังกล่าว ส่วนใหญ่จะเป็นที่ดินของตนเอง ร้อยละ 61.44 และกลุ่มที่มีพื้นที่ถือครองทั้งที่เป็นของตนเองและเช่าผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 1.54

รายละเอียดของข้อมูลทั่วไปและสภาพเศรษฐกิจ สังคม ของประชาชนในพื้นที่ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไปและสภาพเศรษฐกิจ สังคม

ข้อมูลทั่วไปของประชากร	จำนวน(คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
1. เพศ			
ชาย	217	55.78	
หญิง	172	44.22	
2. อายุ			
ไม่เกิน 20 ปี	6	1.54	มากที่สุด = 61 ปี
21 - 30 ปี	48	12.34	น้อยที่สุด = 18 ปี
31 - 40 ปี	236	60.67	เฉลี่ย = 37 ปี
41 - 50 ปี	73	18.77	
51 ปีขึ้นไป	26	6.68	
3. ระดับการศึกษา			
ไม่ได้เรียนหนังสือ	28	7.20	
ประถมต้น	18	4.63	
ประถมปลาย	25	6.43	
มัธยมต้น	122	31.36	
มัธยมปลาย	79	20.31	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของประชากร	จำนวน(คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
3. ระดับการศึกษา			
อนุปริญญา/เทียบเท่า	83	21.34	
ปริญญาตรี	30	7.71	
สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.03	
4. สถานภาพสมรส			
โสด	188	48.33	
สมรส	191	49.10	
หย่า/แยกกันอยู่	5	1.29	
หม้าย	5	1.29	
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน			
ไม่เกิน 3 คน	151	38.82	มากที่สุด = 10 คน
4 – 6 คน	223	57.33	น้อยที่สุด = 1 คน
7 คนขึ้นไป	15	3.86	เฉลี่ย = 4 คน
6. อาชีพหลัก			
ประมง	183	47.04	
เกษตรกรรม	129	33.16	
ทำนา/ทำไร่	63	16.19	
ทำไร่/ทำสวน	47	12.08	
เลี้ยงหอย/เลี้ยงปู	17	4.37	
เลี้ยงสัตว์	2	0.51	
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	28	7.20	
ค้าขาย	26	6.68	
รับจ้าง	23	5.91	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของประชากร	จำนวน(คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
7. อาชีพพรอง			
ไม่มีอาชีพพรอง	334	85.86	
มีอาชีพพรอง	55	14.14	
ประมง	9	2.31	
เกษตรกรรม	9	2.31	
ทำนา/ทำสวน	1	0.26	
เลี้ยงหอย/เลี้ยงปู	1	0.26	
เลี้ยงสัตว์	6	1.54	
ค้าขาย	25	6.43	
รับจ้างทั่วไป	12	3.09	
8. รายได้รวมเฉลี่ย			
ไม่เกิน 100,000 บาท	127	32.65	
100,001 – 200,000 บาท	141	36.25	มากที่สุด = 750,000 บาท
200,001 – 300,000 บาท	64	16.45	น้อยที่สุด = 53,000 บาท
300,001 – 400,000 บาท	26	6.68	เฉลี่ย = 199,939.80 บาท
400,001 บาทขึ้นไป	31	7.97	
9. รายได้จากอาชีพหลัก			
ไม่เกิน 100,000 บาท	108	27.76	มากที่สุด = 410,000 บาท
100,001 – 200,000 บาท	148	38.05	น้อยที่สุด = 25,000 บาท
200,001 – 300,000 บาท	76	19.54	เฉลี่ย = 143,768.75 บาท
300,001 – 400,000 บาท	32	8.23	
400,001 บาทขึ้นไป	25	6.43	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของประชากร	จำนวน(คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
10. รายได้จากอาชีพครอง			
ไม่เกิน 100,000 บาท	21	38.18	มากที่สุด = 320,000 บาท
100,001 – 200,000 บาท	11	20.00	น้อยที่สุด = 47,000 บาท
200,001 – 300,000 บาท	8	14.55	เฉลี่ย = 89,883.80 บาท
300,001 – บาทขึ้นไป	15	27.27	
11. รายได้เสริมอื่นๆ			
ไม่มีรายได้เสริม	383	98.46	
ไม่เกิน 10,000 บาท	4	1.03	มากที่สุด = 30,000 บาท
10,001 – 20,000 บาท	1	0.26	น้อยที่สุด = 6,000 บาท
20,001 – 30,000 บาท	1	0.26	เฉลี่ย = 12,500 บาท
12. รายจ่ายรวมของครัวเรือนต่อปี			
ไม่เกิน 100,000 บาท	206	52.96	มากที่สุด = 420,000 บาท
100,001 – 200,000 บาท	82	21.08	น้อยที่สุด = 25,000 บาท
200,001 – 300,000 บาท	56	14.40	เฉลี่ย = 124,539.45 บาท
300,001 – 400,000 บาท	23	5.91	
400,001 บาทขึ้นไป	22	5.66	
13. ภาระหนี้สิน			
ไม่มีหนี้สิน	374	96.14	
มีหนี้สิน	15	3.86	
ไม่เกิน 10,000 บาท	8	2.06	มากที่สุด = 21,000 บาท
10,001 – 20,000 บาท	4	1.03	น้อยที่สุด = 3,000 บาท
20,001 บาทขึ้นไป	3	0.77	เฉลี่ย = 12,066.67 บาท

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของประชากร	จำนวน(คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
14. การย้ายถิ่น			
อยู่ที่นี้ดั้งเดิม	331	85.08	
ย้ายมาจากที่อื่น	58	14.91	
ตำบลอื่น	31	7.97	
อำเภออื่น	9	2.31	
จังหวัดอื่น	18	4.63	
15. สาเหตุการย้ายถิ่น			
ย้ายตามครอบครัว/แต่งงาน	17	4.37	
ย้ายเนื่องจากหน้าที่การงาน	14	3.60	
ย้ายเพื่อหาที่ทำกินใหม่	27	6.94	
16. ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน			
ไม่เกิน 10 ปี	44	11.31	มากที่สุด = 60 ปี
11 – 20 ปี	16	4.11	น้อยที่สุด = 7 ปี
21 – 30 ปี	72	18.51	เฉลี่ย = 31.27 ปี
31 – 40 ปี	201	51.67	
41 ปีขึ้นไป	56	14.40	
17. การมีพื้นที่ถือครอง			
ไม่มี	144	37.02	
มี	245	62.98	
ไม่เกิน 1 ไร่	147	37.79	มากที่สุด = 13 ไร่
2 – 5 ไร่	73	18.77	น้อยที่สุด = 1 ไร่
6 – 10 ไร่	18	4.63	เฉลี่ย = 2.65 ไร่
11 ไร่ขึ้นไป	7	1.80	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของประชากร	จำนวน(คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
18. ลักษณะการถือครองที่ดิน			
ที่ดินของตนเอง	239	61.44	
เช่าที่ดินของผู้อื่น	144	37.02	
มีที่ดินทั้ง 2 ประเภท	6	1.54	

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ การเข้ารับการฝึกอบรมและ การได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านสังคมและการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอ จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย การวิเคราะห์ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ การเข้ารับการฝึกอบรม และการได้รับประโยชน์จากป่าชายเลนผลการศึกษา พบว่า

1. การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 64.52 เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และ ร้อยละ 35.48 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมนั้น ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 38.81 รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการประมง คิดเป็นร้อยละ 10.80 และเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์สัตว์น้ำชายฝั่ง คิดเป็นร้อยละ 8.23 ส่วนการเป็นสมาชิกกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ป่า มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.26

2. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับป่า คิดเป็นร้อยละ 68.90 และไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 31.11 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้นั้น ร้อยละ 56.56 ได้รับข้อมูลข่าวสารจากทางโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ ทางวิทยุและ

หนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 35.48 และ 12.08 ตามลำดับ โดยการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ ผ่านทางวิดีโอ/ภาพยนตร์ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.77

3. การเข้ารับการฝึกอบรม

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 55.78 ส่วนกลุ่มที่เคยเข้ารับการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 44.22 โดยได้เข้ารับการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.51 รองลงมาคือ การเข้ารับการฝึกอบรมการเพาะชำกล้าไม้ คิดเป็นร้อยละ 9.51 และการป้องกัน/ดับไฟป่า คิดเป็นร้อยละ 6.94 จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการอนุรักษ์ปะการังในทะเล น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.03

4. การได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ มีการได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 89.71 ส่วนที่เหลือร้อยละ 10.28 ไม่เคยได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน โดยในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับประโยชน์จากป่าชายเลนนั้น ส่วนใหญ่จะใช้เป็นแหล่งประกอบอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 45.24 รองลงมาคือ การได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน ในเรื่องการช่วยรักษาสภาพแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 26.48 และเป็นแหล่งท่องเที่ยว/พักผ่อนหย่อนใจ คิดเป็นร้อยละ 23.91 ส่วนการได้รับประโยชน์จากป่าชายเลนด้านอื่นๆ จากการศึกษาพบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.26 (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ การเข้ารับการฝึกอบรมและการได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน

ลักษณะของข้อมูล	จำนวน(คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
1. การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม			
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม	138	35.48	
เป็นสมาชิกกลุ่ม	251	64.52	หมายเหตุ มีประชาชน
สมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	151	38.81	จำนวน 109 คน เป็น
สมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการประมง	42	10.80	สมาชิกมากกว่า 1 กลุ่ม

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลักษณะของข้อมูล	จำนวน(คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์สัตว์น้ำชายฝั่ง	32	8.23	
สมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร	28	7.20	
สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	21	5.40	
สมาชิกกลุ่มทางศาสนา	18	4.63	
สมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ	17	4.37	
สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	15	3.86	
สมาชิกกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน	13	3.34	
สมาชิกกลุ่มไทยอาสาป้องกันชาติ	9	2.31	
สมาชิกกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ป่า	1	0.26	
อื่นๆ	3	0.77	
2. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้			
ไม่ได้รับ	121	31.11	
ได้รับ	268	68.90	หมายเหตุ มีประชาชน
โทรทัศน์	220	56.56	จำนวน 227 คน ได้รับ
วิทยุ	138	35.48	ข่าวสารมากกว่า 1 แหล่ง
หนังสือพิมพ์	47	12.08	
เจ้าหน้าที่ป่าไม้	39	10.03	
ผู้นำชุมชน/หัวหน้ากลุ่ม	28	7.20	
แผ่นพับ/โปสเตอร์	18	4.63	
เพื่อนบ้าน/ญาติพี่น้อง	15	3.86	
หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน	13	3.34	
องค์กรเอกชน	9	2.31	
เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นของรัฐ	5	1.29	
วิดีโอ/ภาพยนตร์	3	0.77	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลักษณะของข้อมูล	จำนวน(คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
3. การเข้ารับการฝึกอบรม			
ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม	217	55.78	
เคยได้รับการฝึกอบรม	172	44.22	
การอนุรักษ์ป่าชายเลน	107	27.51	หมายเหตุ มีประชาชน
การเพาะชำกล้าไม้	37	9.51	จำนวน 48 คน เข้ารับ
การป้องกันและดับไฟป่า	27	6.94	การฝึกอบรม
การปลูกป่าเศรษฐกิจ	18	4.63	มากกว่า 1 หลักสูตร
การเลี้ยงหอยแครง	14	3.60	
เยาวชนอาสาสมัครพิทักษ์ป่า	7	1.80	
การปลูกป่าชุมชน	7	1.80	
การอนุรักษ์ปะการังในทะเล	4	1.03	
4. การได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน			
ไม่เคย	40	10.28	
เคย	349	89.71	หมายเหตุ มีประชาชน
เป็นแหล่งประกอบอาชีพหลัก	176	45.24	จำนวน 198 คน
ช่วยรักษาสภาพแวดล้อม	103	26.48	ได้รับประโยชน์
เป็นแหล่งท่องเที่ยว/พักผ่อนหย่อนใจ	93	23.91	มากกว่า 1 อย่าง
เป็นแหล่งหาเนื้อสัตว์มาเป็นอาหาร	58	14.91	
เป็นแหล่งประกอบอาชีพเสริม	29	7.45	
เป็นแหล่งเก็บหาพืชผักมาเป็นอาหาร	21	5.40	
เป็นแหล่งเก็บหาพืชสมุนไพร	19	4.88	
นำไม้ไปสร้างเครื่องมือเครื่องใช้	17	4.37	
เป็นแหล่งเชื้อเพลิง	13	3.34	
เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้	9	2.31	
นำไม้มาสร้างบ้านเรือน	7	1.80	
อื่น ๆ	1	0.26	

ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน

การศึกษาในส่วนนี้ เป็นการทดสอบความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้คำถามจำนวน 15 ข้อ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาร้อยละ 100 ตอบคำถามดังกล่าวได้คะแนน 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 33.68 รองลงมาได้คะแนน 9 คะแนน และ 11 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 28.54 และ 14.65 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนน 15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 1.03 ซึ่งเป็นกลุ่มน้อยที่สุด จากการศึกษาครั้งนี้ คะแนนความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน ของกลุ่มตัวอย่างเฉลี่ย เท่ากับ 9.92 คะแนน โดยที่คะแนนสูงสุดที่กลุ่มตัวอย่างทำได้คือ 15 คะแนน และคะแนนต่ำสุดที่กลุ่มตัวอย่างทำได้คือ 7 คะแนน (ดังตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 คะแนนความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ระดับคะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
7 คะแนน	6	1.54	เฉลี่ย = 9.92 คะแนน
8 คะแนน	47	12.08	มากที่สุด = 15 คะแนน
9 คะแนน	111	28.54	น้อยที่สุด = 7 คะแนน
10 คะแนน	131	33.68	
11 คะแนน	57	14.65	
12 คะแนน	5	1.29	
13 คะแนน	11	2.83	
14 คะแนน	17	4.37	
15 คะแนน	4	1.03	

เมื่อพิจารณาจากคำถามความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน ที่กลุ่มตัวอย่างได้ตอบคำถามเป็นรายชื่อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาร้อยละ 100 สามารถตอบคำถามข้อต่าง ๆ ได้ถูกต้องมากที่สุด 5 อันดับแรก และอันดับสุดท้ายที่ตอบคำถามได้ถูกต้องน้อยที่สุด ดังนี้

อันดับที่ 1 ได้แก่ คำถามข้อ 1 “การอนุรักษ์ป่าชายเลน หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรป่าชายเลนด้วยวิธีการสงวน บำรุง ดูแลรักษา และใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด โดยให้เกิดประโยชน์สูงสุดและใช้ได้นานที่สุด” ตอบถูกคิดเป็นร้อยละ 95.89

อันดับที่ 2 ได้แก่ คำถามข้อ 10 “พื้นที่ป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีส่วนทำให้ประชาชนในพื้นที่สามารถหาอาหาร ทั้งที่เป็นพืชและสัตว์จากพื้นที่ป่าดังกล่าวได้มากขึ้น” ตอบถูกคิดเป็นร้อยละ 80.21

อันดับที่ 3 ได้แก่ คำถามข้อ 5 “การปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูป่าชายเลน จะช่วยทำให้พื้นที่ป่าชายเลนกลับคืนสู่สภาพความสมบูรณ์ตามธรรมชาติได้เร็วขึ้น” ตอบถูกคิดเป็นร้อยละ 77.12

อันดับที่ 4 ได้แก่ คำถามข้อ 14 “การอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลนให้อุดมสมบูรณ์ จะส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพเสริมและมีรายได้จากพื้นที่ป่าชายเลนดังกล่าวด้วย” ตอบถูกคิดเป็นร้อยละ 74.29

อันดับที่ 5 ได้แก่ คำถามข้อ 4 “ความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลน จะมีส่วนในการช่วยทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล เช่นเดียวกับป่าบก” ตอบถูกคิดเป็นร้อยละ 73.52

อันดับสุดท้าย ได้แก่ คำถามข้อ 15 “การทำเกษตรกรรมในพื้นที่ป่าชายเลน เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนได้” ตอบถูกคิดเป็นร้อยละ 39.33

เมื่อตรวจสอบจากคะแนนเฉลี่ย ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.66 สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน อยู่ในระดับมาก (ดังตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน	ตอบถูก		ตอบผิด		\bar{X}	S.D.	ระดับ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
1. การอนุรักษ์ป่าชายเลน หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรป่าชายเลนด้วยวิธีการสงวน บำรุง ดูแลรักษา และใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด โดยให้เกิดประโยชน์สูงสุดและ ใช้ได้นานที่สุด	373	95.89	16	4.11	0.96	0.20	มาก
2. การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นการรักษาทรัพยากรป่าชายเลนให้คงอยู่นานที่สุด โดยไม่ ยอมให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนโดยเด็ดขาด	268	68.89	121	31.11	0.69	0.46	มาก
3. การใช้พื้นที่ป่าชายเลน เพื่อทำการเกษตรด้านต่าง ๆ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ ราษฎรและประเทศชาติมากกว่าการปล่อยให้คงสภาพเป็นป่าชายเลนอยู่ดั้งเดิม	271	69.67	118	30.33	0.70	0.42	มาก
4. ความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลน จะมีส่วนในการช่วยทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล เช่นเดียวกับป่าบก	286	73.52	103	26.48	0.74	0.44	มาก
5. การปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูป่าชายเลน จะช่วยทำให้พื้นที่ป่าชายเลนกลับคืนสู่สภาพความ สมบูรณ์ตามธรรมชาติได้รวดเร็วขึ้น	300	77.12	89	22.88	0.77	0.46	มาก
6. การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น	273	70.18	116	29.82	0.70	0.46	มาก
7. การที่พื้นที่ป่าชายเลนมีความอุดมสมบูรณ์ จะสามารถช่วยในการป้องกันหรือลด ความรุนแรงของกระแสน้ำและลมพายุลงได้	284	73.01	105	26.99	0.73	0.44	มาก

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน	ตอบถูก		ตอบผิด		\bar{X}	S.D.	ระดับ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
8. พื้นที่ป่าชายเลนที่ถูกบุกรุกทำลายจนหมดสภาพป่าลงไป จะไม่สามารถทดแทนขึ้นใหม่ได้เองตามธรรมชาติ	246	63.24	143	36.76	0.63	0.48	มาก
9. พื้นที่ป่าชายเลนที่ได้เสื่อมสภาพลงแล้ว ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าทำประโยชน์ได้	201	51.67	188	48.33	0.52	0.50	มาก
10. พื้นที่ป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีส่วนทำให้ประชาชนในพื้นที่สามารถหาอาหาร ทั้งที่เป็นพืชและสัตว์จากพื้นที่ป่าดังกล่าวได้มากขึ้น	312	80.21	77	19.79	0.80	0.40	มาก
11. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เช่นการเลี้ยงกุ้ง ส่งผลทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดลงด้วย	196	50.39	193	49.61	0.50	0.50	น้อย
12. การตัดไม้ในพื้นที่ป่าชายเลนมาเผาถ่านสามารถทำได้ เนื่องจากทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และช่วยทำให้ต้นไม้ที่ตัดแตกกิ่งก้านได้มากขึ้น	175	44.99	214	55.01	0.45	0.50	น้อย
13. การทำประมงที่ผิดวิธี ไม่มีผลต่อการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลนแต่อย่างใด	233	59.90	156	40.10	0.60	0.49	มาก
14. การอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลนให้อุดมสมบูรณ์ จะส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพเสริมและมีรายได้จากพื้นที่ป่าชายเลนดังกล่าวด้วย	289	74.29	100	25.71	0.77	0.44	มาก
15. การทำเกษตรกรรมในพื้นที่ป่าชายเลน เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนได้	153	39.33	236	60.67	0.39	0.49	น้อย
รวม					0.66	0.45	มาก

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ในการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้จำแนกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษาปัญหา ด้านการวางแผนดำเนินการ ด้านการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และฟื้นฟู และด้านการติดตามและประเมินผล ผลการศึกษา พบว่า

กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการศึกษาปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อจากคำถามจำนวน 9 ข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 9 ข้อ โดย 3 อันดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในด้านการศึกษาปัญหาสูงสุด ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา การกัดเซาะชายฝั่ง 2) การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการปลูกป่าชายเลนและการรอดตายของกล้าไม้ และ 6) การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการลักลอบตัดไม้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89, 2.86 และ 2.81 ตามลำดับ

ส่วนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ในส่วนของการวางแผนดำเนินการมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อจากคำถาม 8 ข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกของพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง 7 ข้อ โดย 3 อันดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนดำเนินการสูงสุด ได้แก่ 4) การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันน้ำทะเลกัดเซาะชายฝั่ง 5) มีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาการลักลอบจับสัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลน และ 8) การมีส่วนร่วมในการวางแผนส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนมีความรักและหวงแหนในทรัพยากรป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 2.81 และ 2.77 ตามลำดับ และระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยอยู่ 1 ข้อ ได้แก่ 3) การมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58

สำหรับการมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติงานสนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกของพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81 ซึ่งการ

มีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติงานสนับสนุนอนุรักษ์ และฟื้นฟูป่าชายเลน โดย 3 อันดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติงานสูงที่สุดได้แก่ 1)การร่วมบริจาคเงินและสิ่งของในกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลน 3)ได้ไปร่วมปลูกป่าชายเลนในหมู่บ้านของท่าน และ2)การช่วยออกวัสดุสิ่งของจำเป็นในการดำเนินงานอนุรักษ์ป่าชายเลน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.81, 2.78 และ 2.74

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อจากคำถาม 7 ข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ในระดับปานกลาง 2 ข้อ คือ ข้อที่ 1)การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ป้องกัน บำรุง รักษาป่าชายเลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 และ 4)การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลป้องกันการลักลอบจับสัตว์น้ำและสัตว์บกในพื้นที่ป่าชายเลน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 นอกจากนี้ค่าเฉลี่ยในส่วนของการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับน้อย มี 5 ข้อ ได้แก่ 2)การร่วมติดตามผลเกี่ยวกับการปลูกป่าชายเลน 3)การร่วมติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าชายเลนในชุมชน 5)การร่วมติดตามปริมาณน้ำขึ้น-ลงในบริเวณพื้นที่ป่าชายเลน 6)การร่วมติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นดินที่ถูกกัดกร่อน 7)การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการเกี่ยวกับป่าชายเลนของประชาชนและเจ้าหน้าที่ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55, 2.53, 2.60, 2.58, และ 2.50 ตามลำดับ

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกของพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกของพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ในด้านการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์และการฟื้นฟูป่าชายเลน มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 2.81 รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและการวางแผนดำเนินการ มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 และ 2.72 ตามลำดับ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกของพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยน้อยเท่ากับ 2.60 (ดังตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

กิจกรรม การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา								
1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา การกัดเซาะชายฝั่ง	14.29	20.55	24.56	20.80	19.80	2.89	1.330	ปานกลาง
2. การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการปลูกป่าชายเลนและการรอดตายของกล้าไม้	11.03	18.80	28.07	29.32	12.78	2.86	1.191	ปานกลาง
3. การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชายเลนกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน	10.28	22.81	22.31	25.31	19.30	2.79	1.275	ปานกลาง
4. การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาหอยะในพื้นที่ป่าชายเลน	8.27	22.56	26.82	25.06	17.29	2.79	1.208	ปานกลาง
5. การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลนร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้	9.27	21.30	22.06	29.57	17.79	2.75	1.237	ปานกลาง
6. การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการลักลอบตัดไม้	9.77	25.81	19.05	26.57	18.80	2.81	1.279	ปานกลาง
7. การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาลักลอบจับสัตว์น้ำ	8.02	20.05	26.32	24.31	21.30	2.69	1.235	ปานกลาง
8. การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการทำแนวกันคลื่น	11.03	19.80	25.06	24.06	20.05	2.78	1.279	ปานกลาง
9. การมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน	11.28	19.80	23.06	26.57	19.30	2.77	1.280	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	10.36	21.28	24.15	25.73	18.49	2.79	1.257	ปานกลาง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

กิจกรรม การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ								
1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน ป้องกัน ดูแลรักษา และฟื้นฟู	6.27	18.05	27.82	26.32	21.55	2.61	1.187	ปานกลาง
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการปลูกป่าชายเลน	6.02	23.81	20.55	26.32	23.31	2.63	1.241	ปานกลาง
3. การมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์พื้นที่ป่า ชายเลน	5.51	18.80	27.32	25.31	23.06	2.58	1.189	น้อย
4. การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันน้ำทะเลกัดเซาะชายฝั่ง	16.79	18.55	21.05	21.80	21.80	2.87	1.391	ปานกลาง
5. การมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาการลักลอบจับสัตว์น้ำใน พื้นที่ป่าชายเลน	11.78	20.55	23.81	24.81	19.05	2.81	1.287	ปานกลาง
6. การมีส่วนร่วมในการวางแผนทำแนวกันคลื่นทุกประเภท	12.78	17.04	23.56	24.06	22.56	2.73	1.326	ปานกลาง
7. การมีส่วนร่วมในการวางแผนลดการกร่อนของชายฝั่งทะเล	12.78	15.54	25.06	26.07	20.55	2.74	1.298	ปานกลาง
8. การมีส่วนร่วมในการวางแผน ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนมี ความรักและหวงแหนในทรัพยากรป่าชายเลน	12.53	20.05	22.56	22.06	22.81	2.77	1.337	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	10.56	19.05	23.97	24.59	21.84	2.72	1.282	ปานกลาง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

กิจกรรม การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกใน พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน อนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน								
1. การร่วมบริจาคเงินและสิ่งของในกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลน	9.52	23.56	23.81	24.56	18.55	2.81	1.254	ปานกลาง
2. การช่วยออกวัสดุสิ่งของจำเป็นในการดำเนินงานอนุรักษ์ป่าชายเลน	8.77	21.55	25.56	23.06	21.05	2.74	1.255	ปานกลาง
3. การได้ไปร่วมปลูกป่าชายเลนในหมู่บ้านของท่าน	10.53	22.56	22.31	24.06	20.55	2.78	1.291	ปานกลาง
4. การไปร่วมปลูกป่าชายเลนนอกหมู่บ้านของท่าน	10.28	20.30	23.81	23.81	21.80	2.73	1.288	ปานกลาง
5. การร่วมต่อต้านกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อป่าชายเลน	10.53	17.04	27.07	25.06	20.30	2.72	1.258	ปานกลาง
6. การตัดเตียนเพื่อนบ้านที่เข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน	10.78	17.04	25.56	24.56	22.06	2.70	1.282	ปานกลาง
7. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การทำแนวกันคลื่นโดยวิธีการต่าง ๆ	9.02	18.55	24.56	25.31	22.56	2.66	1.261	ปานกลาง
8. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานที่เป็นการช่วยเพิ่มประชากรสัตว์น้ำ	10.28	15.79	27.57	23.81	22.56	2.67	1.268	ปานกลาง
9. การรายงานเจ้าหน้าที่เมื่อมีผู้บุกรุกทำลายป่าชายเลน	9.27	16.79	22.81	26.07	25.06	2.73	1.270	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	9.89	19.24	24.78	24.48	21.61	2.81	1.254	ปานกลาง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

กิจกรรม การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล								
1. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน บำรุงรักษาป่าชายเลน	10.78	21.05	19.05	23.31	25.81	2.68	1.344	ปานกลาง
2. การร่วมติดตามผลเกี่ยวกับการปลูกป่าชายเลน	8.52	14.04	28.82	21.30	27.32	2.55	1.261	น้อย
3. การร่วมติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าชายเลนในชุมชน	7.02	15.79	28.57	20.80	27.82	2.53	1.243	น้อย
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลป้องกันการลักลอบจับสัตว์ น้ำและสัตว์บกในพื้นที่ป่าชายเลน	13.78	22.31	14.79	22.31	26.82	2.74	1.417	ปานกลาง
5. การร่วมติดตามปริมาณน้ำขึ้น-ลงในบริเวณพื้นที่ป่าชายเลน	9.27	18.80	19.55	27.82	24.56	2.60	1.291	น้อย
6. การร่วมติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นดินที่ถูกรบกวน	8.77	18.80	21.05	24.31	27.07	2.58	1.301	น้อย
7. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการเกี่ยวกับป่า ชายเลนของประชาชนและเจ้าหน้าที่	7.52	15.04	24.31	26.32	26.82	2.50	1.242	น้อย
ค่าเฉลี่ย	9.38	17.98	22.31	23.74	26.60	2.60	1.300	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด	10.05	19.39	23.8	24.64	22.14	2.73	1.273	ปานกลาง

การทดสอบสมมติฐาน

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของแต่ละตัวแปรอิสระที่มีจำนวน 14 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน การมีพื้นที่ถือครอง การเป็นสมาชิกกลุ่ม การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ ความรู้ความเข้าใจด้านระบบนิเวศป่าชายเลน ความรู้เกี่ยวกับปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลน และความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีด้วยกัน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา ด้านการวางแผนดำเนินการ ด้านการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน ด้านการติดตามและประเมินผล โดยใช้สถิติไคสแควร์ (chi-square) ในการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งการใช้วิธีไคสแควร์เพื่อทดสอบความเป็นอิสระ (test of independence) ทำการทดสอบทีละคู่ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

สมมติฐานที่ 1 เพศ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนทั้ง 4 ด้านพบว่าค่า df เท่ากับ 2 มีค่าโอกาสแห่งความเป็นไปได้ของค่าไคสแควร์ (Probability) หรือค่า p เท่ากับ 0.205 เมื่อพิจารณาค่า p ในแต่ละด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน มีค่า p เท่ากับ 0.029 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าปัจจัยเรื่องเพศ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน ส่วนการมีส่วนร่วมในด้านการศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ และด้านการติดตามและประเมินผล มีค่า p เท่ากับ 0.101, 0.192 และ 0.384 ตามลำดับ ซึ่งค่าดังกล่าวมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าปัจจัยเรื่องเพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ด้านดังกล่าวนี้ ทั้งนี้เนื่องจากแม้กลุ่มตัวอย่างจะมีเพศที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมในด้านการศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการและการติดตามและประเมินผล ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มจะมีส่วนร่วมใกล้เคียงกัน (ดังตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์
ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ค่าไคสแควร์	df	p
การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา	4.578 ^{NS}	2	0.101
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	3.304 ^{NS}	2	0.192
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน	10.811*	2	0.029
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	1.916 ^{NS}	2	0.384

Chi-square = 3.050^{NS} df = 2 p = 0.205

หมายเหตุ ^{NS} หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 2 อายุ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชาย
เลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เรื่องอายุกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการ
อนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้แบ่งกลุ่มตัวแปร
อายุเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ไม่เกิน 34 ปี (อายุน้อย) 2) 35-49 ปี (ปานกลาง) 3) 50 ปีขึ้นไป (อายุมาก)
พบว่า มีค่า df เท่ากับ 4 มีค่าโอกาสแห่งความเป็นไปได้ของค่าไคสแควร์ (Probability) หรือค่า p
เท่ากับ 0.673 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 และเมื่อพิจารณา
การค่า p ในแต่ละด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา, การวางแผนดำเนินการ, การ
ปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน และการติดตามและประเมินผล มีค่า p
เท่ากับ 0.743, 0.774, 0.379 และ 0.427 ตามลำดับ ซึ่งจะพบว่าค่า p ในแต่ละด้าน มีค่ามากกว่าระดับ
นัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าปัจจัยเรื่องอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมี
ส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง
จังหวัดชลบุรี เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างแม้จะมีอายุที่ต่างกัน แต่การเข้ามามีส่วนร่วมจะใกล้เคียงกัน(ดัง
ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์
ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ค่าไคสแควร์	df	p
การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา	1.959 ^{NS}	4	0.743
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	1.794 ^{NS}	4	0.774
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน	4.205 ^{NS}	4	0.379
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	3.845 ^{NS}	4	0.427

Chi-square = 2.345^{NS} df = 4 p = 0.673

หมายเหตุ^{NS} หมายถึงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 3 ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้แบ่งกลุ่มตัวแปรระดับการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1)ไม่ได้เรียนหนังสือ 2)ระดับการศึกษาต่ำ และ 3)ระดับการศึกษาสูง พบว่ามีค่า df เท่ากับ 4 มีค่าโอกาสแห่งความเป็นไปได้ของค่าไคสแควร์ (Probability) หรือค่า p เท่ากับ 0.050 ซึ่งมีค่าเท่ากับระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 และเมื่อพิจารณาค่า p ในแต่ละด้านของการมีส่วนร่วม พบว่า การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา มีค่า p เท่ากับ 0.010 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่า ปัจจัยเรื่องระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนดำเนินการ, การปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน และการติดตามและประเมินผล มีค่า p เท่ากับ 0.113, 0.132 และ 0.187 ตามลำดับ ซึ่งจะพบว่ามีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 (ดังตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ค่าไคสแควร์	df	p
การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา	13.246**	4	0.010
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	7.479 ^{NS}	4	0.113
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน	7.067 ^{NS}	4	0.132
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	6.163 ^{NS}	4	0.187

Chi-square = 9.082*

df = 4

p = 0.050

หมายเหตุ ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ

^{NS} หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาค่าร้อยละความสัมพันธ์ จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น คือ ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นต้นไป ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 43.88 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาไม่เกินมัธยมศึกษาตอนต้น คือ มีการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาตอนต้น ไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 43.03 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ส่วนใหญ่จะไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 42.86

ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ มัธยมศึกษาตอนปลาย อนุปริญญา ปริญญาตรี และสูงกว่า จะมีความสนใจและตระหนักถึงปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลน เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้จะมีส่วนในการเข้าร่วมอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน จากกรเข้าร่วมโครงการของสถาบันการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาดูงาน ทัศนศึกษา การเข้าร่วมปลูกป่า ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าว มองเห็นปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่ามากกว่ากลุ่มอื่น เมื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการศึกษาในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวจึงทราบถึงปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลน และจำนวนของพื้นที่ป่าชายเลนที่เหลือน้อย รวมถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดี ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าว เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนฯ มากกว่ากลุ่มอื่น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างมีผลต่อ

ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี (ดังตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ระดับการศึกษา	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	มีส่วนร่วมมาก	มีส่วนร่วมน้อย	ไม่มีส่วนร่วม	
ไม่ได้เรียนหนังสือ	7(25.00)	9(32.14)	12(42.86)	28(100.00)
ไม่เกินมัธยมต้น	54(32.73)	71(43.03)	40(24.24)	165(100.00)
สูงกว่ามัธยมต้น	86(43.88)	64(32.65)	46(23.47)	196(100.00)
รวม	147(37.79)	144(37.02)	98(25.19)	389(100.00)

สมมติฐานที่ 4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยแบ่งกลุ่มตัวแปรจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ 1) น้อย (ไม่เกิน 3 คน) 2) ปานกลาง (4-6 คน) 3) มาก (7 คนขึ้นไป) พบว่ามีค่า df เท่ากับ 4 ค่าโอกาสแห่งความเป็นไปได้ของค่าไคสแควร์ (Probability) หรือค่า p เท่ากับ 0.826 เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน พบว่าการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา, การวางแผนดำเนินการ, การปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน และการติดตามและประเมินผล ค่า p เท่ากับ 0.324, 0.493, 0.555 และ 0.985 ตามลำดับ ซึ่งพบว่า มีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าปัจจัยเรื่องจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และจากการตรวจสอบข้อมูลพื้นฐาน พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างแม้จะมีจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่ยังเป็นสมาชิกที่ยังไม่ได้รับการศึกษา จึงไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชายเลน รวมถึงสภาพปัญหาป่าไม้ที่เกิดขึ้นมากนัก จึงสรุปได้ว่า จำนวน

สมาชิกในครัวเรือน มากหรือน้อยไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ของพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี (ดังตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือน กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ค่าไคสแควร์	df	p
การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา	4.661 ^{NS}	4	0.324
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	3.401 ^{NS}	4	0.493
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน	3.016 ^{NS}	4	0.555
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	0.363 ^{NS}	4	0.985

Chi-square = 1.505^{NS} df = 4 p = 0.826

หมายเหตุ ^{NS} หมายถึงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 5 อาชีพหลัก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอาชีพหลักกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้แบ่งกลุ่มตัวแปรอาชีพหลัก ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มอาชีพประมง 2) กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม 3) กลุ่มอาชีพอื่น ๆ พบว่า มีค่า df เท่ากับ 4 มีค่าโอกาสแห่งความเป็นไปได้ของค่าไคสแควร์ (Probability) หรือค่า p เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.01 แสดงว่าปัจจัยอาชีพหลัก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณา ค่า p ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการวางแผนดำเนินการ และการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน มีค่า p เท่ากับ 0.008 และ 0.007 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.01 ส่วนการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา และการติดตามและ

ประเมิผล มีค่า p เท่ากับ 0.044 และ 0.036 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่า ปัจจัยอาชีพหลัก มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ในทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านการวางแผนดำเนินการและการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ดังตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพหลักกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ค่าไคสแควร์	df	p
การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา	9.792*	4	0.044
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	13.685**	4	0.008
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน	14.178**	4	0.007
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	10.277*	4	0.036

Chi-square = 21.178 df = 4 p = 0.000**

หมายเหตุ * หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติ

** หมายถึงมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ

เมื่อพิจารณาค่าร้อยละความสัมพันธ์ ระหว่างอาชีพหลักกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพประมง มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.01 รองลงมาคือกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรม มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 34.11 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ จะไม่มีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 45.45 ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพทำประมงเป็นอาชีพหลัก เป็นอาชีพที่ต้องพึ่งพิงทรัพยากรจากป่าชายเลน รวมถึงมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลน จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าว เล็งเห็นความสำคัญของป่าชายเลนอันเป็นแหล่งทำมาหากินหลัก และเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า อาชีพหลักมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี (ดังตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพหลักและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

อาชีพหลัก	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	มีส่วนร่วมมาก	มีส่วนร่วมน้อย	ไม่มีส่วนร่วม	
ทำประมง	97(53.01)	50(27.32)	36(19.67)	183(100.00)
เกษตรกรรม	43(33.33)	44(34.11)	42(32.56)	129(100.00)
อาชีพอื่นๆ	10(12.99)	32(41.56)	35(45.45)	77(100.00)
รวม	150(38.56)	126(32.39)	113(29.05)	389(100.00)

สมมติฐานที่ 6 การมีอาชีพรอง มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การมีอาชีพรองกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แบ่งกลุ่มตัวแปรการมีอาชีพรอง ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่ไม่มีอาชีพรอง และ 2) กลุ่มที่มีอาชีพรอง พบว่า มีค่า df เท่ากับ 2 มีค่าโอกาสแห่งความเป็นไปได้ของค่าไคสแควร์ (Probability) หรือค่า p เท่ากับ 0.642 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่า ปัจจัยการมีอาชีพรอง ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ซึ่งเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา, การวางแผนดำเนินการ, การปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน และการติดตามและประเมินผล มีค่า p เท่ากับ 0.585, 0.777, 0.563 และ 0.207 ตามลำดับ ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่า ปัจจัยเรื่องอาชีพรอง ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ดังนั้นจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากในกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรอง ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้าง ซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าชายเลน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่มีหรือไม่มีอาชีพรอง การเข้ามามีส่วนร่วมจะใกล้เคียงกัน (ดังตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการมีอาชีพรองกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ค่าไคสแควร์	df	p
การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา	1.072 ^{NS}	2	0.585
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	0.504 ^{NS}	2	0.777
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน	1.148 ^{NS}	2	0.563
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	3.150 ^{NS}	2	0.207

Chi-square = 0.885^{NS} df = 2 p = 0.642

หมายเหตุ^{NS} หมายถึงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 7 รายได้ของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร รายได้ของครัวเรือนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้แบ่งกลุ่มตัวแปรรายได้ครัวเรือน ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) รายได้น้อย (ไม่เกิน 200,000 บาท) 2) รายได้ปานกลาง (200,001-400,000 บาท) และ 3) รายได้มาก (400,001 บาทขึ้นไป) พบว่า มีค่า df เท่ากับ 4 มีค่าโอกาสแห่งความเป็นไปได้ของค่าไคสแควร์ (Probability) หรือค่า p เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.01 แสดงว่า รายได้ของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ เมื่อพิจารณาค่า p ในแต่ละด้านของการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา, การวางแผนดำเนินการ, การปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน และการติดตามและประเมินผล มีค่า p เท่ากับ 0.000, 0.000, 0.000 และ 0.004 ตามลำดับ ซึ่งจะพบว่าการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้านมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.01 แสดงว่า ปัจจัยเรื่องรายได้ของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ดังตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครัวเรือนกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ค่าไคสแควร์	df	p
การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา	23.326**	4	0.000
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	22.876**	4	0.000
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน	32.063**	4	0.000
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	15.109**	4	0.004

Chi-square = 30.324** df = 4 p = 0.000

หมายเหตุ ** หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาค่าร้อยละความสัมพันธ์ จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อย (ไม่เกิน 200,000 บาท) ส่วนใหญ่จะเข้ามามีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 51.12 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ปานกลาง (200,001-400,000 บาท) จะเข้ามามีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 44.44 และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มาก (400,001 บาทขึ้นไป) ส่วนใหญ่จะไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนฯ คิดเป็นร้อยละ 41.94 ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อยไปจนถึงรายได้ปานกลาง ที่มาของรายได้ส่วนใหญ่มาจากการประกอบอาชีพหลัก ซึ่งได้แก่ อาชีพประมงและเกษตรกรรม ซึ่งอาชีพดังกล่าวมีความจำเป็นที่ต้องพึ่งพิงป่าชายเลนในการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน รวมถึงการใช้พื้นที่ป่าชายเลน เพื่อเป็นแหล่งอาหารสำหรับครอบครัว ป่าชายเลนจึงมีความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้มีรายได้น้อย และรายได้ปานกลาง ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้จึงมีความรักและหวงแหนในทรัพยากรป่าชายเลน อันเป็นแหล่งอาหารและแหล่งสร้างรายได้หลักของครัวเรือน จึงให้ความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอื่น จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยเรื่องรายได้ของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ของพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี (ดังตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ของครัวเรือนและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

รายได้ของครัวเรือน	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	มีส่วนร่วมมาก	มีส่วนร่วมน้อย	ไม่มีส่วนร่วม	
(ไม่เกิน 200,000 บาท)	137(51.12)	90(33.58)	41(15.30)	268(100.00)
(200,001-400,000 บาท)	29(32.22)	40(44.44)	21(23.33)	90(100.00)
(400,001 บาทขึ้นไป)	6(19.36)	12(38.71)	13(41.94)	31(100.00)
รวม	172(44.22)	142(36.50)	75(19.28)	389(100.00)

สมมติฐานที่ 8 ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้แบ่งกลุ่มระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ไม่นาน (ไม่เกิน 20 ปี) 2) ปานกลาง (21-40 ปี) 3) นาน (41 ปีขึ้นไป) พบว่า มีค่า χ^2 เท่ากับ 4 มีค่าโอกาสแห่งความเป็นไปได้ของค่าไคสแควร์ (Probability) หรือค่า p เท่ากับ 0.025 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่า ปัจจัยเรื่องระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาค่า p ในแต่ละด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา, การวางแผนดำเนินการ และการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน มีค่า p เท่ากับ 0.032, 0.040 และ 0.033 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่า ปัจจัยเรื่องระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ใน 3 ด้าน ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนที่มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่มาแต่ดั้งเดิมเป็นเวลานาน จะมีความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ ก่อให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยจะร่วมกันศึกษาปัญหา วางแผนดำเนินการและร่วมปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน ส่วนด้านการติดตามและประเมินผล พบว่ามีค่า p เท่ากับ 0.131 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าระยะเวลาในการ

ตั้งถิ่นฐาน ไม่มีความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ในด้านการติดตามและประเมินผล ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ เห็นว่าการติดตามและประเมินผลการอนุรักษ์นั้น เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หรือเจ้าของโครงการเป็นผู้ดำเนินการ กลุ่มตัวอย่างจึงไม่เข้าไปมีส่วนร่วม ในด้านการติดตามและประเมินผล (ดังตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ค่าไคสแควร์	df	p
การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา	10.553*	4	0.032
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	10.027*	4	0.040
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน	10.490*	4	0.033
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	7.091 ^{NS}	4	0.131

Chi-square = 11.190* df = 4 p = 0.025

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ

^{NS} หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาค่าร้อยละความสัมพันธ์ จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานตั้งถิ่นฐานยาวนาน (41 ปีขึ้นไป) จะเข้ามามีส่วนร่วมในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 58.93 กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานปานกลาง (21-40 ปี) จะมีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 41.03 และในกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานไม่นาน (ไม่เกิน 20 ปี) ส่วนใหญ่จะไม่เข้ามามีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 71.67 ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานยาวนาน จะมีความผูกพันและห่วงใยในทรัพยากรป่าชายเลน ซึ่งมีความสำคัญกับการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานยาวนาน จึงเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนฯ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เพิ่งย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่ สรุปได้ว่า ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานมีความสัมพันธ์กับการมี

ส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ของพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี (ดังตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ระยะเวลา ในการตั้งถิ่นฐาน	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	มีส่วนร่วมมาก	มีส่วนร่วมน้อย	ไม่มีส่วนร่วม	
ไม่นาน (ไม่เกิน 20 ปี)	8(13.33)	9(15.00)	43(71.67)	60(100.00)
ปานกลาง (21-40 ปี)	87(31.87)	112(41.03)	74(27.11)	273(100.00)
นาน (41 ปีขึ้นไป)	33(58.93)	14(25.00)	9(16.07)	56(100.00)
รวม	128(32.91)	135(34.70)	126(32.39)	389(100.00)

สมมติฐานที่ 9 การมีพื้นที่ถือครอง มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การมีพื้นที่ถือครองกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้แบ่งตัวแปรการมีพื้นที่ถือครอง ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่ไม่มีพื้นที่ถือครอง 2) กลุ่มที่มีพื้นที่ถือครอง พบว่า มีค่า df เท่ากับ 2 มีค่าโอกาสแห่งความเป็นไปได้ของค่าไคสแควร์ (Probability) หรือค่า p เท่ากับ 0.849 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา, การวางแผนดำเนินการ, การปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน, การติดตามและประเมินผล มีค่า p เท่ากับ 0.614, 0.806, 0.563 และ 0.732 ตามลำดับ ซึ่งจะพบว่าค่า p ในแต่ละด้าน มีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าปัจจัยเรื่องการมีพื้นที่ถือครอง ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ดังนั้นจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นที่ถือครองส่วนใหญ่ จะมีที่ดินเป็นของตนเอง มีหนังสือแสดงถึงกรรมสิทธิ์ในที่ดินอย่างชัดเจน การประกอบอาชีพหลัก เช่น เกษตรกรรม ทำนา กุ้ง จะใช้ที่ดินของตนเองในการประกอบอาชีพ ซึ่งจะไม่ใช่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกของพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่

มีพื้นที่ถือครอง เป็นประชาชนกลุ่มเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานไม่นาน ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีหรือไม่มีพื้นที่ถือครอง การเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนจะใกล้เคียงกัน (ดังตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการมีพื้นที่ถือครองกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ค่าไคสแควร์	df	p
การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา	0.976 ^{NS}	2	0.614
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	0.430 ^{NS}	2	0.806
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน	1.149 ^{NS}	2	0.563
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	0.623 ^{NS}	2	0.732

Chi-square = 0.327^{NS} df = 2 p = 0.849

หมายเหตุ ^{NS} หมายถึงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 10 การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้แบ่งกลุ่มตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1)กลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิก 2) กลุ่มที่เป็นสมาชิก พบว่า มีค่า df เท่ากับ 2 มีค่าโอกาสแห่งความเป็นไปได้ของค่าไคสแควร์ (Probability) หรือค่า p เท่ากับ 0.126 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่า ปัจจัยเรื่องการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา, การวางแผนดำเนินการ, การปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน, การติดตามและประเมินผล มีค่า p เท่ากับ 0.249, 0.649, 0.116 และ 0.796 ตามลำดับ ซึ่งจะพบว่าค่า p ในแต่ละด้าน

มีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าปัจจัยเรื่องการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี และเมื่อพิจารณาจากข้อมูลพื้นฐาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ จะเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้านและกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ซึ่งเป็นกลุ่มที่มุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเงินทุน และรายได้ของชาวบ้านมากกว่าการอนุรักษ์ทรัพยากร ดังนั้นการเป็นหรือไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม จึงมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ที่ใกล้เคียงกัน(ดังตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ค่าไคสแควร์	df	p
การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา	2.785 ^{NS}	2	0.249
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	0.865 ^{NS}	2	0.649
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน	4.300 ^{NS}	2	0.116
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	0.457 ^{NS}	2	0.796

Chi-square = 4.136^{NS} df = 2 p = 0.126

หมายเหตุ ^{NS} หมายถึงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 11 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้แบ่งกลุ่มตัวแปรการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1)กลุ่มที่ไม่ได้รับข่าวสาร 2) กลุ่มที่ได้รับข่าวสาร พบว่า มีค่า df เท่ากับ 2 มีค่าโอกาสแห่งความเป็นไปได้ของค่าไคสแควร์ (Probability) หรือค่า p เท่ากับ 0.050 ซึ่งมีค่าเท่ากับระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าปัจจัยเรื่องการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ มีความสัมพันธ์ กับการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาค่า p ในแต่ละด้าน พบว่า การปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน มีค่า p เท่ากับ 0.014 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 ส่วนการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา, การวางแผนดำเนินการ, การติดตามและประเมินผล มีค่า p เท่ากับ 0.133, 0.233 และ 0.438 ตามลำดับ ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าปัจจัยเรื่องการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน (ดังตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ค่าไคสแควร์	df	p
การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา	4.033 ^{NS}	2	0.133
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	2.911 ^{NS}	2	0.233
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน	8.519*	2	0.014
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	1.650 ^{NS}	2	0.438

Chi-square = 5.992*

df = 2

p = 0.050

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ

^{NS} หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อตรวจสอบค่าร้อยละความสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ จะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ กล่าวคือ ในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ จะเข้ามามีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 49.63 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้จะเข้ามามีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 41.32 ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่ม

ตัวอย่างที่ได้รับรู้ข่าวสารย่อมได้รับทราบถึงปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลน รวมไปถึงความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับป่าไม้ จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างนี้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ก่อให้เกิดความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ของพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี (ดังตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการป่าไม้ และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	มีส่วนร่วมมาก	มีส่วนร่วมน้อย	ไม่มีส่วนร่วม	
ไม่รับรู้	44(36.36)	50(41.32)	27(22.31)	121(100.00)
รับรู้	133(49.63)	84(31.34)	51(19.03)	268(100.00)
รวม	177(45.50)	134(34.45)	78(20.05)	389(100.00)

สมมติฐานที่ 12 การเข้ารับการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การเข้ารับการฝึกอบรมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้แบ่งกลุ่มตัวแปรการเข้ารับการฝึกอบรม ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1)กลุ่มที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรม 2) กลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า มีค่า df เท่ากับ 2 มีค่าโอกาสแห่งความเป็นไปได้ของค่าไคสแควร์ (Probability) หรือค่า p เท่ากับ 0.005 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.01 แสดงว่า ปัจจัยเรื่องการเข้ารับการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน พบว่า การวางแผนดำเนินการ มีค่า p เท่ากับ 0.048 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 และการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน มีค่า p เท่ากับ 0.001 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.01 ส่วนการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและการติดตามและประเมินผล มีค่า p เท่ากับ 0.059 และ 0.064 ตามลำดับ ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญ

ทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าปัจจัยเรื่องการเข้ารับการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน และด้านการวางแผนดำเนินการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดังตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเข้ารับการฝึกอบรมกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ค่าไคสแควร์	df	p
การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา	5.652 ^{NS}	2	0.059
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	6.056*	2	0.048
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน	14.375**	2	0.001
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	5.513 ^{NS}	2	0.064

Chi-square = 10.666** df = 2 p = 0.005

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ

** หมายถึง มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ

^{NS} หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อตรวจสอบค่าร้อยละความสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการฝึกอบรม จะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรม กล่าวคือ ในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ จะเข้ามามีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 50.58 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เข้ารับการฝึกอบรมจะเข้ามามีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 43.78 ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับ การอนุรักษ์ป่าชายเลนและการเพาะชำกล้าไม้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้จะรับทราบถึงปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลน รวมไปถึงความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟูป่าชายเลนมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรม จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างนี้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และเกิดความกระตือรือร้นสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรม จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านการเข้า

รับการฝึกอบรม มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ของพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี (ดังตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเข้ารับการฝึกอบรม และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

การเข้ารับการฝึกอบรม	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	มีส่วนร่วมมาก	มีส่วนร่วมน้อย	ไม่มีส่วนร่วม	
ไม่เข้ารับ	64(29.49)	95(43.78)	58(26.73)	217(100.00)
เข้ารับ	87(50.58)	54(31.40)	31(18.02)	172(100.00)
รวม	151(38.82)	149(38.30)	89(22.88)	389(100.00)

สมมติฐานที่ 13 การได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การได้รับประโยชน์จากป่าชายเลนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้แบ่งกลุ่มตัวแปรการได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่ไม่ได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน 2) กลุ่มที่ได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน พบว่า มีค่า df เท่ากับ 2 มีค่าโอกาสแห่งความเป็นไปได้ของค่าไคสแควร์ (Probability) หรือค่า p เท่ากับ 0.029 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่า ปัจจัยเรื่องการได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และจากการศึกษาความสัมพันธ์ในแต่ละด้าน จะพบว่า ปัจจัยการได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ด้านการศึกษาปัญหา ด้านการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และฟื้นฟูป่าชายเลน และการติดตามและประเมินผล อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า p เท่ากับ 0.033, 0.040 และ 0.032 ตามลำดับ ส่วนด้านการวางแผนดำเนินการ พบว่า มีค่า p เท่ากับ 0.183 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่า ปัจจัยเรื่องการได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการวางแผนดำเนินการ (ดังตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับประโยชน์จากป่าชายเลนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ค่าไคสแควร์	df	p
การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา	5.245*	2	0.033
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	3.396 ^{NS}	2	0.183
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์และการฟื้นฟูป่าชายเลน	5.012*	2	0.040
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	5.277*	2	0.032

Chi-square = 7.079*

df = 2

p = 0.029

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ

^{NS} หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาค่าร้อยละความสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับประโยชน์จากป่าชายเลนส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนมากกว่า กลุ่มที่ไม่ได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน โดยคิดเป็นร้อยละ 46.13 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับประโยชน์จากป่าชายเลนจะเข้ามามีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 55.00 ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับประโยชน์จากป่าชายเลนส่วนใหญ่ จะใช้เป็นแหล่งประกอบอาชีพหลัก นั่นคือ อาชีพทำประมง ซึ่งอาชีพดังกล่าวต้องพึ่งพิงทรัพยากรจากป่าชายเลน เพื่อการประกอบอาชีพ รวมถึงการใช้ป่าชายเลนเป็นแหล่งหาอาหารเพื่อดำรงชีวิตสำหรับผู้ที่มียาได้น้อย ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน จึงให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน อันเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของพวกเขา มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน จึงสรุปได้ว่า การได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน มีผลต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี (ดังตารางที่ 26)

ตารางที่ 26 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการได้รับประโยชน์จากป่าชายเลนและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

การได้รับประโยชน์ จากป่าชายเลน	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	มีส่วนร่วมมาก	มีส่วนร่วมน้อย	ไม่มีส่วนร่วม	
ไม่ได้รับ	12(30.00)	22(55.00)	6(15.00)	40(100.00)
ได้รับ	161(46.13)	107(30.67)	81(23.21)	349(100.00)
รวม	173(44.47)	129(33.16)	87(22.37)	389(100.00)

สมมติฐานที่ 14 ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปร ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้แบ่งกลุ่มตัวแปรความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่มีความรู้ต่ำ 2) กลุ่มที่มีความรู้ปานกลาง 3) กลุ่มที่มีความรู้มาก พบว่า มีค่า df เท่ากับ 4 มีค่าโอกาสแห่งความเป็นไปได้ของค่าไคสแควร์ (Probability) หรือค่า p เท่ากับ 0.022 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่า ปัจจัยความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในแต่ละด้าน จะพบว่า ปัจจัยความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ด้านการศึกษาปัญหา การปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และฟื้นฟูป่าชายเลน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า p เท่ากับ 0.029 และ 0.019 ตามลำดับ ส่วนในด้านการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์และการฟื้นฟูป่าชายเลน และในด้านการติดตามและประเมินผล พบว่ามีค่า p เท่ากับ 0.113 และ 0.231 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่า ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทั้ง 2 ด้านดังกล่าว (ดังตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ค่าไคสแควร์	df	p
การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา	10.792*	4	0.029
การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	11.843*	4	0.019
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน	7.470 ^{NS}	4	0.113
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	5.603 ^{NS}	4	0.231

Chi-square = 11.444*

df = 4

p = 0.022

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ

^{NS} หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาค่าร้อยละความสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนในระดับน้อย ส่วนใหญ่จะไม่เข้ามีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 47.56 ส่วนกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนในระดับปานกลาง จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 40.93 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในระดับมาก จะเข้ามามีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 50.00 และเมื่อพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนในระดับมากนั้น เป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนในระดับมาก จะทราบถึงปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลน รวมไปถึงสาเหตุของการลดลงของพื้นที่ป่า และความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับป่าไม้ จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างนี้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ป่าชายเลนน้อย จึงสรุปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ของพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี (ดังตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ความรู้ความเข้าใจ ด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน			รวม
	มีส่วนร่วมมาก	มีส่วนร่วมน้อย	ไม่มีส่วนร่วม	
น้อย (7-9 คะแนน)	24(14.63)	62(37.81)	78(47.56)	164(100.00)
ปานกลาง (10-12 คะแนน)	62(32.12)	79(40.93)	52(26.94)	193(100.00)
มาก (13-15 คะแนน)	16(50.00)	10(31.25)	6(18.75)	32(100.00)
รวม	102(26.22)	151(38.82)	136(34.96)	389(100.00)

ตารางที่ 29 สรุปการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังกมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี

ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม	ค่าไคสแควร์	df	p
เพศ	4.912 ^{NS}	2	0.296
อายุ	2.345 ^{NS}	4	0.673
ระดับการศึกษา	9.082*	4	0.050
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	1.505 ^{NS}	4	0.826
อาชีพหลัก	21.178**	4	0.000
การมีอาชีพรอง	0.885 ^{NS}	2	0.642
รายได้ของครัวเรือน	30.324**	4	0.000
ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน	11.190*	4	0.025
การมีพื้นที่ถือครอง	0.327 ^{NS}	2	0.849
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	4.136 ^{NS}	2	0.126

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม	ค่าไคสแควร์	df	p
การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้	5.992*	2	0.050
การเข้ารับการฝึกอบรม	10.666**	2	0.005
การได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน	7.079*	2	0.029
ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน	11.444*	4	0.022

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ

** หมายถึง มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ

^{NS} หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางที่ 29 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าไคสแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มี 7 ปัจจัย ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ การได้รับประโยชน์จากป่าชายเลนและความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยทั้ง 7 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีนี้ สามารถแบ่งได้เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่ง (α) ที่ระดับ 0.01 มี 3 ปัจจัย ได้แก่ อาชีพหลัก รายได้ของครัวเรือน และการเข้ารับการฝึกอบรม และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ (α) ที่ระดับ 0.05 มี 5 ปัจจัย ได้แก่ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ การได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน และความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยจากการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของวิระ (2545) ได้ทำการศึกษาถึง ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น ด้านการฟื้นฟูป่าชายเลนของราษฎร ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า รายได้ของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็น ด้านการฟื้นฟูป่าชายเลนของราษฎร นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ วัฒนา (2545) ซึ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม กับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลน ของชุมชนรอบป่าสงวนแห่งชาติ ปากอ่าวมหาชัยฝั่งตะวันตก จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนรอบป่าสงวนแห่งชาติ ปากอ่าว

มหาชัยฝั่งตะวันตก ยังมีงานวิจัยของ สุรศักดิ์ (2547) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ในเขตบางขุนเทียน จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ได้แก่ ระดับการศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำราญ (2548) ซึ่งได้ทำการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนปากน้ำเวฬุ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชน ได้แก่ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน อาชีพหลัก รายได้ครัวเรือน และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ในพื้นที่ตำบลคลองตำหรุ หมู่ที่ 1, หมู่ที่ 4, หมู่ที่ 6 ตำบลหนองไม้แดง หมู่ที่ 1 ตำบลอ่างศิลา หมู่ที่ 1, หมู่ที่ 5 ตำบลเสม็ด หมู่ที่ 3 และตำบลบ้านสวน หมู่ที่ 3 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ป่าชายเลนขึ้นกระจายอยู่ รวมทั้งสิ้น 389 ครัวเรือน ได้ทำการรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2552 ถึงเดือนเมษายน 2553 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square) สามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของประชาชนตามแนวชายฝั่งตะวันตกของพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.78 โดยมีอายุเฉลี่ย 37 ปี การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สถานภาพส่วนใหญ่มีทั้งสมรสและโสด ครอบครัวยังเป็นลักษณะของครอบครัวขยาย มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน ส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่น ซึ่งอยู่อาศัยในชุมชนระหว่าง 31-40 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงเป็นอาชีพหลัก และมีอาชีพค้าขายเป็นอาชีพรอง โดยมีรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 199,939.80 บาทต่อปี ซึ่งมีรายได้จากอาชีพหลักระหว่าง 100,001-200,000 บาท และมีรายได้จากอาชีพรอง ไม่เกิน 100,000 บาท มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 100,000 บาท โดยมีหนี้สินน้อยกว่า 10,000 บาท ส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง โดยมีขนาดพื้นที่ถือครองเฉลี่ย เท่ากับ 2.65 ไร่

2. ข้อมูลด้านสังคมและการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าชายเลน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน และได้รับข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ จากทางโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม แต่เป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน โดยเฉพาะการใช้เป็นแหล่งประกอบอาชีพหลัก

3. ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน ประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.66 โดยทราบดีว่าการอนุรักษ์ป่าชายเลน หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรป่าชายเลนด้วยวิธีการสงวน บำรุง ดูแลรักษา และใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด โดยให้เกิดประโยชน์สูงสุดและใช้ได้นานที่สุด ทราบว่าพื้นที่ป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีส่วนทำให้ประชาชนในพื้นที่สามารถหาอาหาร ทั้งที่เป็นพืชและสัตว์จากพื้นที่ป่าดังกล่าวได้มากขึ้น รวมทั้งทราบดีว่าการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูป่าชายเลน จะช่วยทำให้พื้นที่ป่าชายเลนกลับคืนสู่สภาพความสมบูรณ์ตามธรรมชาติได้รวดเร็วขึ้น

4. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่มีต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีค่าเท่ากับ 2.73 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว จะเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติงาน การสนับสนุนการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วม เท่ากับ 2.81 รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา และการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วม เท่ากับ 2.79 และ 2.72 ตามลำดับ แต่การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วม เท่ากับ 2.60

5. การทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มี 8 ปัจจัย ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ การเข้ารับการฝึกอบรม การได้รับประโยชน์จากป่าชายเลนและความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01 มี 3 ปัจจัย ได้แก่ อาชีพหลัก รายได้ของครัวเรือน และการเข้ารับการฝึกอบรม และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มี 5 ปัจจัย ได้แก่ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ การได้รับประโยชน์จากป่าชายเลน และความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการทดสอบข้อสมมติฐานปรากฏว่า สถานภาพเศรษฐกิจ สังคมและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบนิเวศป่าชายเลน และกฎหมายป่าไม้ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นในการที่จะยกระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของพื้นที่แห่งนี้ให้สูงขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรจัดให้มีการส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าชายเลนให้แก่ประชาชนในพื้นที่ โดยใช้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของป่าชายเลน ปัญหาการลดลงของป่าชายเลนในพื้นที่ รวมไปถึงประโยชน์ที่ประชาชนในพื้นที่จะได้รับจากการอนุรักษ์ป่าชายเลน ซึ่งการส่งเสริมและปลูกจิตสำนึกอาจจะแบ่งระดับการให้ความรู้เช่น กลุ่มประชาชนที่มีความรู้ในระดับประถมต้น ประถมปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น ควรจะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญ ประโยชน์ของป่าชายเลน และการลดลงของป่าชายเลนในพื้นที่โดยภาพรวม กลุ่มที่มีความรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่พอจะทราบถึงปัญหาป่าชายเลนมาบ้างแล้ว ก็ควรให้ประชาชนกลุ่มนี้มีส่วนร่วมในการคิดวางแผน แก้ไขปัญหา ร่วมกับกลุ่มประชาชนที่มีความรู้ในระดับอนุปริญญา ปริญญาตรี และเจ้าหน้าที่รัฐ ทั้งนี้การคิดวางแผนดำเนินการแก้ไขปัญหา ควรดำเนินการควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานจริง ซึ่งในส่วนของ การปฏิบัติงานจริง ก็ควรจะอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในทุกกลุ่มการศึกษา เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนอย่างเต็มที่

2. จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพประมง เลี้ยงหอย เลี้ยงปู และทำนาเกลือ รวมถึงผู้มีรายได้ของครัวเรือนต่ำ และมีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานยาวนาน เป็นกลุ่มประชาชนดั้งเดิมในพื้นที่ ซึ่งความเกี่ยวข้องโดยตรงกับป่าชายเลนและระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตก ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ดังนั้นในการส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าชายเลน หน่วยงานที่เข้าไปดำเนินการส่งเสริม ควรพิจารณาให้โอกาสแก่ประชาชนที่มีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ในพื้นที่ก่อนเป็นอันดับแรก ส่วนประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ที่เป็นกลุ่มคนนอกพื้นที่หรือเพิ่งย้ายถิ่นฐานเข้ามา ควรส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมในลำดับต่อไป

3. การประชาสัมพันธ์ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ ซึ่งพิจารณาจากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่จะมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากทางโทรทัศน์ รองลงมาคือวิทยุ ดังนั้นในการเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ก็อาจจะใช้ช่องทางนี้เพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ รวมถึง การรายงานความคืบหน้าของการปฏิบัติงานร่วมกันของประชาชนในชุมชน เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการเผยแพร่ข้อมูลทางโทรทัศน์ วิทยุ อาจจะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในการดำเนินการแต่ละครั้ง ผู้นำชุมชนอาจจะปรึกษานักวิชาการประชาสัมพันธ์ เพื่อหาช่องทางการประชาสัมพันธ์อื่น ที่มีค่าใช้จ่ายต่ำในการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับป่าชายเลน

4. จากการศึกษาสภาพพื้นที่ พบว่า พื้นที่ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกของพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่จะถูกกันให้อยู่ห่างจากที่ตั้งชุมชน โดยจะมีอาคารหน่วยงานอนุรักษ์ต่าง ๆ มากั้นระหว่างพื้นที่ ดังนั้นปัญหาการรุกกล้าเข้าพื้นที่ป่าชายเลนในปัจจุบันจึงมีน้อย สิ่งที่ต้องคำนึงถึงต่อไปก็คือ ปัญหาพื้นที่ป่าชายเลนที่เหลือน้อย จะทำอย่างไร เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนในจังหวัดชลบุรีให้มากขึ้น ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน อาจจะมีการศึกษาหาพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการปลูกป่าชายเลน แล้วจัดเป็นโครงการอนุรักษ์หรือโครงการปลูกป่าชายเลนขึ้นมา เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน เป็นต้น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2537. ป่าชายเลนกับการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.

เกษม จันทร์แก้ว. 2529. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฉบับปรับปรุง. คณะกรรมการบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

เกียรติศักดิ์ เรือนทองดี. 2536. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนา : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลสหกรณ์นิคม อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2526. การบริหารการพัฒนาชนบท. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ.

ชูเกียรติ ภัยลี. 2536. การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมระหว่างเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงานกับเขตพื้นที่ที่ไม่มีการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไชยชนะ สุทธิวรชัย. 2536. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ทัศนีย์ ฉันทาดิสัย. 2533. การจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.

ธงชัย จารุพัฒน์ และ จีรวรรณ จารุพัฒน์. 2540. การใช้ภาพถ่ายจากดาวเทียม LANDSAT-5 (TM) ติดตามสภาพการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนในประเทศไทย. การสัมมนาระบบนิเวศน์ ป่าชายเลนแห่งชาติ ครั้งที่ 10. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.

_____. 2541. สถานการณ์ป่าชายเลนของประเทศไทย ในช่วงระยะเวลา 35 ปี (พ.ศ. 2504-2539). ส่วนวิเคราะห์ทรัพยากรป่าไม้ กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. 2527. “กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน”. สักดิ์โสภการพิมพ์, กรุงเทพฯ.

บุญเรียม ชมเมฆ. 2539. ป่าชายเลน (Mangrove Forest) กองผลิตและเผยแพร่สารนิเทศ. ศูนย์บริการเอกสารการวิจัยแห่งประเทศไทย. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ . 2527. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. ห้างหุ้นส่วนไทยอนุเคราะห์ไทย, กรุงเทพฯ.

ยอด คีรีรัตน์. 2540. หลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. สำนักงานป่าไม้เขตสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2539. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, กรุงเทพฯ.

วัฒนา พรประเสริฐ. 2545. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนรอบป่าสงวนแห่งชาติ ปากอ่าวมหาชัยฝั่งตะวันตก จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วีระ ขุนไชยรักษ์. 2545. ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นด้านการปลูกฟื้นฟูป่าชายเลนของราษฎร ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สนิท อักษรแก้ว. 2532. ป่าชายเลนนิเวศวิทยาและการจัดการ. คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

_____. 2540. การจัดการป่าชายเลนในประเทศไทย. ภาควิชาวนวัฒนวิทยา คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สาธิต ตันติกฤตยา. 2546. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม ที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อการปลูกฟื้นฟูป่าชายเลนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเลนดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สิทธิพันธ์ ศิริรัตนชัย. 2538. วิกฤตกาลของป่าชายเลนในเมืองไทย. จุลสารสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ ทางทะเล 8(1) : 16-19.

ศุบงกช จามิกร. 2526. สถิติวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สุรศักดิ์ วรรณบุญญา. 2547. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุวรรณณี คงทอง. 2536. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนในท้องที่อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมศักดิ์ สุขวงศ์. 2532. “วนศาสตร์ชุมชน”. น. 102-115. เอกสารทางวิชาการแนวทางวิชาการเพื่อพัฒนาป่าไม้ของไทยในปัจจุบัน การบรรยายพิเศษทางวิชาการป่าไม้ประจำปี 2532. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

โสภณ ศุภมงคล. 2544. รายงานกรณีศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลท้องที่จังหวัดลำปาง. สำนักงานป่าไม้จังหวัดลำปาง. ลำปาง.

ส่วนวิเคราะห์ทรัพยากรป่าไม้. 2548. การประเมินพื้นที่ป่าไม้ พ.ศ. 2548. สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้. (เอกสารอัดสำเนา), กรุงเทพฯ.

เสาวภา สวัสดิ์พีระ. 2535. ป่าชายเลน. จุลสารสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเล 5 (1) : 12-13.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2553. ข้อมูลสถิติประชากร และข้อมูลที่เกี่ยวข้องของจังหวัดชลบุรี. แหล่งที่มา : <http://www.nso.go.th>, 19 มีนาคม 2553.

ลำราญ รักชาติ. 2548. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนปากน้ำเวฬุ จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อมร โมลิกมาศ. 2545. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความคิดเห็นของชาวประมงในการฟื้นฟูป่าไม้ในพื้นที่ดินเลนงอกใหม่ บ้านแหลม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุบลวรรณ สืบยุบล. 2529. ปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่อยู่อาศัย : ศึกษากรณี การตั้งถิ่นฐานใหม่ของผู้มีรายได้น้อย โครงการฟื้นฟูนครบางบัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

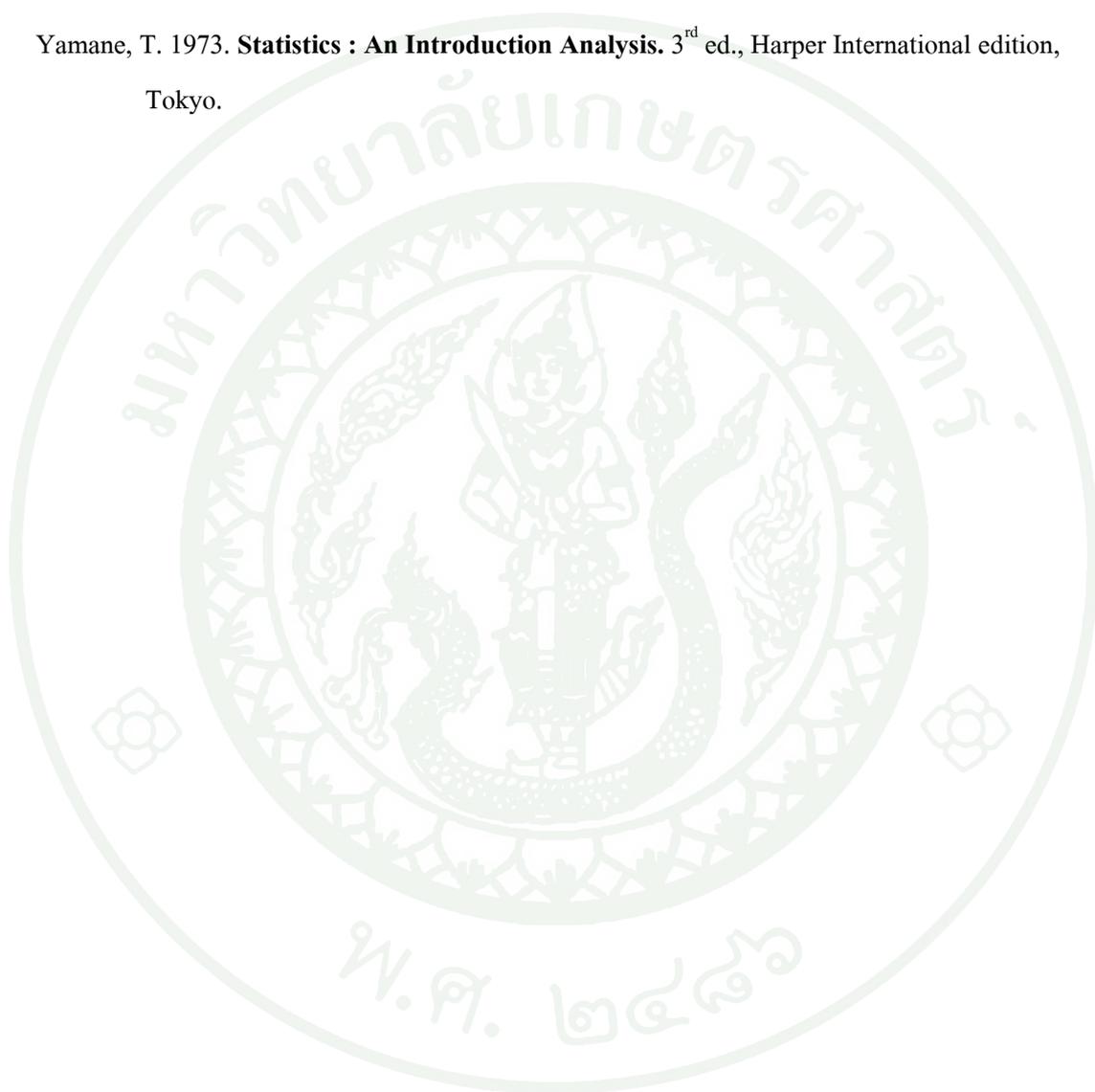
อำนาจ อนันตชัย. 2531. เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาชนบท หน่วยที่ 1-7. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี. 39 น.

Chapin, F. Stuart. 2009. **Principles of ecosystem stewardship : resilience-based natural resource management in a changing world.** 3rd ed., Gary Kofinas, Carl Folke editors , New York.

Maslow, A.N. 1954. **Motivation and Personality**. Harper and Brothers, New York.

Reeder, W.W. 1971. **Level of Abstraction and Their Uses**. Paper Resented at the Seminar on People Participation. Chiangmai University, Chiangmai.

Yamane, T. 1973. **Statistics : An Introduction Analysis**. 3rd ed., Harper International edition, Tokyo.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....
 บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....ตำบล.....
 อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี สํารวจเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง : ให้ท่านเขียนเครื่องหมาย \checkmark ลงใน () และเติมข้อความลงในช่องว่างหน้าข้อความที่ตรงตามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ () 1.ชาย () 2.หญิง
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา

() 1.ไม่ได้เรียนหนังสือ	() 2.ประถมต้น
() 3.ประถมปลาย	() 4.มัธยมต้น
() 5.มัธยมปลาย	() 6.อนุปริญญา/เทียบเท่า
() 7.ปริญญาตรี	() 8.สูงกว่าปริญญาตรี
- 4.สถานภาพสมรส () 1.โสด () 2.สมรส () 3.หย่า/แยกกันอยู่ () 4.หม้าย
- 5.จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รวมทั้งสิ้นจำนวน.....คน

5.1 ชาย จำนวน.....คน	5.2 หญิง จำนวน.....คน
----------------------	-----------------------

ตอนที่ 2 ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

6. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพหลักคือ (เลือกตอบอาชีพที่ทำรายได้มากที่สุดเพียงอาชีพเดียว)

() 1.ค้าขาย	() 2.ประมง	() 3.รับจ้าง	() 4.รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
() 5.เลี้ยงสัตว์	() 6.ทำนา/ทำไร่	() 7.เลี้ยงหอย/เลี้ยงปู	() 8.เกษตรกรรม
() 9.ทำไร่/ทำสวน			

7. นอกจากประกอบอาชีพหลักตามข้อ 6 แล้ว ท่านมีอาชีพรองอย่างอื่นหรือไม่
- () 1. ไม่มีอาชีพรอง
- () 2. มีอาชีพรอง ได้แก่ (เลือกอาชีพรองที่ทำรายได้รองจากอาชีพหลัก เพียงอาชีพเดียว)
- () 1. ค้าขาย () 2. ประมง () 3. รับจ้าง () 4. เลี้ยงสัตว์ () 5. ทำนา/ทำไร่
- () 6. เลี้ยงหอย/เลี้ยงปู () 7. เกษตรกรรม () 9. ทำไร่/ทำสวน
8. รายได้ของครัวเรือนของท่านในรอบปีที่ผ่านมา มีรายได้รวมโดยประมาณเป็นเงิน.....บาท
- 8.1 รายได้รวมจากอาชีพหลัก เป็นเงิน.....บาท
- 8.2 รายได้รวมจากอาชีพรอง เป็นเงิน.....บาท
- 8.3 รายได้พิเศษอื่นๆ เป็นเงิน.....บาท
9. รายจ่ายของครัวเรือนของท่านในรอบปีที่ผ่านมา โดยประมาณ รวมเป็นเงิน.....บาท
10. เปรียบเทียบรายได้รวมและรายจ่ายรวมในรอบปีที่ผ่านมา ปรากฏว่า
- () 1. ไม่เพียงพอ มีหนี้สินเพิ่มประมาณ.....บาท/ปี
- () 2. เพียงพอ (ไม่มีหนี้) มีเงินเหลือเก็บประมาณ.....บาท/ปี
- () 3. สมดุลกันพอดี (มีรายได้เท่ากับรายจ่าย ไม่มีหนี้ ไม่มีเงินเหลือเก็บ)
11. ภูมิลำเนาเดิมของท่าน () 1. อยู่ที่นี้ดั้งเดิม () 2. ย้ายมาจากที่อื่น (ระบุ).....
- สาเหตุการย้ายภูมิลำเนา () 1. ย้ายตามครอบครัว/แต่งงาน
- () 2. ย้ายเนื่องจากหน้าที่การงาน
- () 3. ย้ายเพื่อหาที่ทำกินใหม่
12. ท่านได้ตั้งถิ่นฐานหรือย้ายมาอยู่ ณ ที่อยู่ปัจจุบัน รวมเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น ประมาณ.....ปี
13. ท่านมีที่ดินอยู่ในความครอบครองของท่านหรือไม่ (รวมที่ดินที่ท่านตั้งที่อยู่อาศัย)
- () 1. ไม่มี
- () 2. มีที่ดินในความครอบครองจำนวนทั้งหมด.....แปลง รวมเนื้อที่.....ไร่
14. ลักษณะการถือครองที่ดินของท่าน
- () 1. ที่ดินของตนเอง จำนวน.....ไร่
- () 2. เช่าที่ดินผู้อื่น จำนวน.....ไร่
- () 3. มีที่ดินทั้ง 2 ประเภท จำนวน.....ไร่

15. ปัจจุบันท่านได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมบ้างหรือไม่

- () 1.ไม่เป็น
- () 2.เป็น โดยเป็นสมาชิกกลุ่ม (ตอบทุกข้อที่ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม)
- () 1.สหกรณ์การเกษตร () 2.กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ
- () 3. กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ป่า () 4.กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- () 5.กลุ่มไทยอาสาป้องกันชาติ () 6.กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน
- () 7.กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน () 8. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- () 9. กลุ่มอนุรักษ์สัตว์น้ำชายฝั่ง () 10. กลุ่มทางศาสนา
- () 11.กลุ่มผู้ประกอบการประมง () 12.อื่น ๆ ระบุ.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ การได้รับประโยชน์จากป่าและความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน

16. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ เช่น การสงวน การปลูก การบำรุง การดูแลรักษา และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้างหรือไม่

- () 1. ไม่ได้รับ
- () 2. ได้รับ โดยได้รับจาก (ตอบทุกข้อที่ท่านได้รับข้อมูลข่าวสาร)
- () 1.โทรทัศน์ () 2.วิทยุ
- () 3. หนังสือพิมพ์ () 4.เจ้าหน้าที่ป่าไม้
- () 5.แผ่นพับ/โปสเตอร์ () 6.เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ
- () 7.วิดีโอ/ภาพยนตร์ () 8. เพื่อนบ้าน/ญาติพี่น้อง
- () 9. ผู้นำชุมชน () 10. องค์กรเอกชน
- () 11. หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน () 12.อื่น ๆ ระบุ.....

17. ท่านเคยเข้ารับการอบรมหรือได้รับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ เช่น การปลูกต้นไม้ การดูแลรักษาป่า การฟื้นฟูสภาพป่าที่ถูกทำลาย บ้างหรือไม่

- () 1. ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม
- () 2. เคยได้รับการฝึกอบรม ได้แก่ (ตอบทุกข้อที่ท่านเข้ารับการอบรม)
() 1. การอนุรักษ์ป่าชายเลน	() 2. การเพาะชำกล้าไม้
() 3. การปลูกป่าเศรษฐกิจ	() 4. การป้องกันและดับไฟป่า
() 5. การเลี้ยงหอยแครง	() 6. เขวชนอาสาสมัครพิทักษ์ป่า
() 7. การอนุรักษ์ปะการังในทะเล	() 8. การปลูกป่าชุมชน

18. การที่ครอบครัวท่านตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ หรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ป่าชายเลน ท่านคิดว่าครอบครัวของท่านได้รับประโยชน์จากป่าชายเลนอย่างไรบ้าง

- () 1. ไม่ได้รับประโยชน์
- () 2. ได้รับประโยชน์ ได้แก่ (เลือกทุกข้อที่ท่านคิดว่าได้รับประโยชน์)
() 1. เป็นแหล่งประกอบอาชีพหลัก	() 2. เป็นแหล่งสร้างอาชีพเสริม
() 3. เป็นแหล่งเก็บหาพืชสมุนไพร	() 4. เป็นแหล่งเก็บหาพืชผักมาเป็นอาหาร
() 5. เป็นแหล่งเชื้อเพลิง	() 6. เป็นแหล่งหาเนื้อสัตว์มาเป็นอาหาร
() 7. เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้	() 8. เป็นแหล่งท่องเที่ยว/พักผ่อนหย่อนใจ
() 9. ช่วยรักษาสภาพแวดล้อม	() 10. อื่นๆ (ระบุ).....

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย \surd ลงในช่องว่างท้ายคำถามในแต่ละข้อ ที่ท่านมีความคิดเห็นว่า ถูก หรือ ผิด เพียงข้อละคำตอบเดียว และขอความกรุณาตอบทุกข้อ

19. ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน	ถูก	ผิด
1. การอนุรักษ์ป่าชายเลน หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรป่าชายเลนด้วยวิธีการสงวน บำรุง ดูแลรักษา และใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด โดยให้เกิดประโยชน์สูงสุดและใช้ได้นานที่สุด		
2. การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นการรักษาทรัพยากรป่าชายเลนให้คงอยู่นานที่สุด โดยไม่ยอมให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนโดยเด็ดขาด		
3. การใช้พื้นที่ป่าชายเลน เพื่อทำการเกษตรด้านต่าง ๆ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ราษฎร และประเทศชาติมากกว่าการปล่อยให้คงสภาพเป็นป่าชายเลนอยู่ดังเดิม		
4. ความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลน จะมีส่วนในการช่วยทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล		
5. การปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูป่าชายเลน จะช่วยทำให้พื้นที่ป่าชายเลนกลับคืนสู่สภาพความ สมบูรณ์ตามธรรมชาติได้รวดเร็วขึ้น		
6. การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น ประชาชนในท้องถิ่น ไม่มีส่วนในการดำเนินการแต่อย่างใด		
7. การที่พื้นที่ป่าชายเลนมีความอุดมสมบูรณ์ จะสามารถช่วยในการป้องกันหรือลดความ รุนแรงของกระแสน้ำและลมพายุลงได้		
8. พื้นที่ป่าชายเลนที่ถูกบุกรุกทำลายจนหมดสภาพป่าลงไป จะไม่สามารถกลับคืนสู่ สสภาพเดิมหรือทดแทนขึ้นใหม่ได้เองตามธรรมชาติ		
9. พื้นที่ป่าชายเลนที่ได้เสื่อมสภาพลงแล้ว ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าทำประโยชน์ได้		
10. พื้นที่ป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีส่วนทำให้ประชาชนในพื้นที่สามารถหา อาหาร ทั้งที่เป็นพืชและสัตว์จากพื้นที่ป่าดังกล่าวได้มากขึ้น		
11. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เช่นการเลี้ยงกุ้ง จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าชายเลน รวมถึงส่งผลทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดลงด้วย		
12. การตัดไม้ในพื้นที่ป่าชายเลนมาเผาถ่านสามารถทำได้ เนื่องจากทำให้ประชาชนมี รายได้เพิ่มขึ้น และช่วยทำให้ต้นไม้ที่ตัดแตกกิ่งก้านได้มากขึ้น		
13. การทำประมงที่ผิดวิธี ไม่มีผลต่อการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลนและสัตว์น้ำแต่อย่างใด		
14. การอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลนให้อุดมสมบูรณ์ จะส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพ เสริมและมีรายได้จากพื้นที่ป่าชายเลนดังกล่าวด้วย		
15. การทำเกษตรกรรมในพื้นที่ป่าชายเลน เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนได้		

ตอนที่ 4 ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน
คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย \surd ลงในช่องว่างท้ายคำถามในแต่ละข้อ ตามระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของท่าน เพียงข้อละคำตอบเดียว

20. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา 1. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง 2. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการรอดตายของกล้าไม้ 3. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชายเลนกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 4. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาหยาบๆ ในพื้นที่ป่าชายเลน 5. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลนร่วมกับเจ้าหน้าที่ 6. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการลักลอบตัดไม้ในพื้นที่ป่าชายเลน 7. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการลักลอบจับสัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลน 8. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาการทำแนวกันคลื่น 9. ท่านมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ 10. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน ป้องกัน ดูแลรักษา และฟื้นฟูป่าชายเลน 11. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการปลูกป่าชายเลน 12. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดกฎเกณฑ์ การใช้ประโยชน์พื้นที่ 13. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันน้ำทะเลกัดเซาะชายฝั่ง 14. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาการลักลอบจับสัตว์น้ำ 15. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนทำแนวกันคลื่นทุกประเภท 16. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนลดการกร่อนของชายฝั่งทะเล 17. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนมีความรักและหวงแหนในทรัพยากรป่าชายเลน					

20. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน (ต่อ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม					
	รวม	5	4	3	2	1
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานอนุรักษ์ และการฟื้นฟูป่าชายเลน 18. ท่านร่วมบริจาคเงินและสิ่งของในกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลน 19. ท่านช่วยออกวัสดุสิ่งของจำเป็นในการดำเนินงานอนุรักษ์ป่าชายเลน 20. ท่านได้ไปร่วมปลูกป่าชายเลนในหมู่บ้านของท่าน 21. ท่านได้ไปร่วมปลูกป่าชายเลนนอกหมู่บ้านของท่าน 22. ท่านร่วมต่อต้านกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อป่าชายเลน 23. ท่านเคยคัดเตือนเพื่อนบ้านที่เข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน 24. ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานการทำแนวกันคลื่นโดยวิธีการต่าง ๆ 25. ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานช่วยเพิ่มประชากรสัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลน 26. ท่านรายงานเจ้าหน้าที่เมื่อมีผู้บุกรุกทำลายป่าชายเลน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล 27. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ป้องกัน บำรุง รักษาป่าชายเลน 28. ท่านร่วมติดตามผลเกี่ยวกับการปลูกป่าชายเลน 29. ท่านร่วมติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าชายเลนในชุมชน 30. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลป้องกัน การลักลอบตัดไม้ในป่าชายเลน 31. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลป้องกันการลักลอบจับสัตว์น้ำและสัตว์บกในพื้นที่ป่าชายเลน 32. ท่านร่วมติดตามปริมาณน้ำขึ้น-ลงในบริเวณพื้นที่ป่าชายเลน 33. ท่านร่วมติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นดินที่ถูกกัดกร่อน 34. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการเกี่ยวกับป่าชายเลนของประชาชนและเจ้าหน้าที่						

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่
อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

การทดสอบความเชื่อมั่น

หาความเชื่อมั่นโดยวิธีคูเคอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson Method)

คน/ข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	X	X ²
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15	225
2	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	10	100
3	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	13	169
4	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14	196
5	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	11	121
6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15	225
7	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	14	196
8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15	225
9	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	1	1	1	9	81
10	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	13	169
11	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	14	196
12	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	12	144
13	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	14	196
14	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	14	196
15	1	0	0	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	0	0	8	64
16	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	13	169
17	1	0	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	0	1	1	10	100
18	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15	225
19	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	14	196
20	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	12	144
21	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	14	196
22	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15	225
23	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15	225
24	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	14	196
25	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15	225
26	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	13	169
27	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	13	169
28	1	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	1	0	7	49
29	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	14	196
30	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	14	196
รวม	30	24	25	29	28	27	30	20	22	30	26	18	28	29	23	389	5,183
p	1.0000	0.8000	0.8333	0.9667	0.9333	0.9000	1.0000	0.6667	0.7333	1.0000	0.8667	0.6000	0.9333	0.9667	0.7667	$\sum pq =$	
q	0.0000	0.2000	0.1667	0.0333	0.0667	0.1000	0.0000	0.3333	0.2667	0.0000	0.1333	0.4000	0.0667	0.0333	0.2333		
pq	0.0000	0.1600	0.1389	0.0322	0.0622	0.0900	0.0000	0.2222	0.1956	0.0000	0.1156	0.2400	0.0622	0.0322	0.1789		

วิธีคำนวณ $\sum pq = 1.5300$, $\sum X = 389$, $\sum X^2 = 5,183$

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N^2}$$

$$S^2 = \frac{(30 \times 5,183) - (389)^2}{30 \times 30}$$

$$S^2 = 4.6322$$

หาค่าความเชื่อมั่นด้วยสูตร KR-20

$$r_{KR-20} = \left(\frac{K}{K-1} \right) \left(1 - \frac{\sum pq}{S^2} \right)$$

$$r_{KR-20} = \left(\frac{15}{15-1} \right) \left(1 - \frac{1.5300}{4.6322} \right)$$

$$r_{KR-20} = 0.7175$$

ค่าอัลฟา ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน เท่ากับ 0.7175

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
0.991	33

Item-Total Statistics

ข้อคำถาม	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ศึกษาปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง	104.30	1554.424	.873	.991
ศึกษาปัญหาการรอดตายของกล้าไม้	104.53	1557.223	.879	.991
ศึกษาปัญหาในการอนุรักษ์ป่าชายเลน	104.67	1551.678	.883	.991
ศึกษาปัญหาขยะในพื้นที่ป่าชายเลน	104.70	1550.286	.868	.991
ศึกษาปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลน	104.43	1539.426	.875	.991
ศึกษาปัญหาการลักลอบตัดไม้ในพื้นที่ป่า	104.33	1532.161	.907	.991
ศึกษาปัญหาการลักลอบจับสัตว์ในพื้นที่ป่า	104.73	1554.547	.887	.991
ศึกษาปัญหาการทำแนวกันคลื่น	104.47	1546.809	.869	.991
ศึกษาการเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน	104.37	1541.689	.881	.991
วางแผนป้องกัน ดูแลรักษาและฟื้นฟูป่า	104.53	1548.533	.876	.991
วางแผนเกี่ยวกับโครงการปลูกป่าชายเลน	104.50	1552.052	.872	.991
เสนอแนวทางในการปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูป่า	104.57	1548.323	.822	.991
วางแผนป้องกันน้ำทะเลกัดเซาะชายฝั่ง	104.17	1534.557	.917	.991
วางแผนแก้ปัญหาการจับสัตว์น้ำในพื้นที่ป่า	104.33	1546.506	.934	.991
วางแผนทำแนวกันคลื่นทุกประเภท	104.30	1542.700	.917	.991
วางแผนลดการกร่อนของชายฝั่งทะเล	104.43	1546.254	.857	.991
วางแผนส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้รักและหวงแหนป่าชายเลน	104.43	1534.737	.930	.991

ข้อคำถาม	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ร่วมบริจาคเงินและสิ่งของในกิจกรรม				
อนุรักษ์ป่าชายเลน	104.70	1553.183	.875	.991
ร่วมออกวัสดุสิ่งของจำเป็นในการ				
ดำเนินงานอนุรักษ์	104.60	1561.421	.888	.991
ร่วมปลูกป่าชายเลนในหมู่บ้าน	104.33	1546.575	.915	.991
ร่วมปลูกป่าชายเลนนอกหมู่บ้าน	104.30	1548.562	.895	.991
ร่วมต่อต้านกิจกรรมที่กระทบกับป่า	104.53	1543.016	.895	.991
ตัดเดือนเพื่อนบ้านที่บุกรุกป่าชายเลน	104.47	1542.533	.909	.991
ร่วมปฏิบัติงานการทำแนวกันคลื่นโดย				
วิธีการต่างๆ	104.67	1551.471	.867	.991
ร่วมปฏิบัติงานช่วยเพิ่มประชากรสัตว์น้ำใน				
พื้นที่ป่าชายเลน	104.73	1553.168	.832	.991
รายงานเจ้าหน้าที่เมื่อมีผู้บุกรุกป่าชายเลน	104.67	1552.575	.841	.991
ร่วมประเมินผลปฏิบัติงาน ป้องกัน				
บำรุงรักษาป่าชายเลน	104.47	1544.671	.922	.991
ติดตามผลเกี่ยวกับการปลูกป่าชายเลน	104.70	1551.734	.839	.991
ติดตามการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนใน				
ชุมชน	104.90	1562.093	.840	.991
ติดตามและประเมินผลป้องกันการลักลอบ				
จับสัตว์น้ำและสัตว์บก	104.53	1532.809	.886	.991
ติดตามปริมาณน้ำขึ้นน้ำลง	104.70	1554.079	.817	.991
ติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ดินที่ถูกกัด				
กร่อน	104.67	1552.851	.871	.991
ติดตามและประเมินผลการดำเนินการของ				
ประชาชนและเจ้าหน้าที่	104.83	1560.213	.820	.991

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวพิมพ์ภัทรา วรรณภิรมย์
วัน เดือน ปี ที่เกิด	6 มิถุนายน 2527
สถานที่เกิด	อำเภอ ประเวศ จังหวัด กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	จบปริญญาตรี วท.บ.(วิทยาศาสตร์บัณฑิต) คณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาเทคโนโลยีภูมิ สารสนเทศ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี เกรดเฉลี่ย 3.33
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
ผลงานดีเด่นและรางวัลทางวิชาการ	-
ทุนการศึกษาที่ได้รับ	-